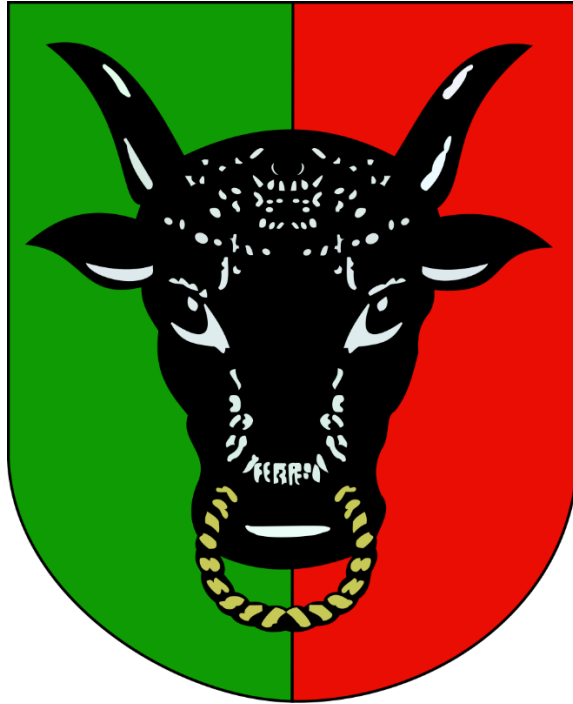

Powiat Leszczyński

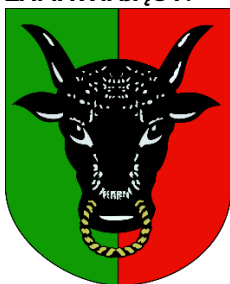
**Program usuwania azbestu
i wyrobów zawierających azbest
dla Powiatu Leszczyńskiego
na lata 2026-2032**

Leszno, 2026 r.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032

ZAMAWIAJĄCY:

Powiat Leszczyński
ul. Kościuszki 4B
64-100 Leszno
e-mail: starostwo@powiat-leszczynski.pl

WYKONAWCA:

TERRA PROJEKT
Danuta Mazurczak, Joanna Witkowska S.C.
ul. Zamkowa 4a/1, 62-070 Dąbrówka
tel. +48 692 290 324, +48 883 855 117
biuro@terraprojekt.pl, www.terraprojekt.pl

Spis treści

1. Wstęp.....	7
1.1. Cele i zadania Programu usuwania azbestu dla powiatu leszczyńskiego	7
2. Zgodność Programu z dokumentami wyższego szczebla.....	8
2.1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	8
2.2. Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego	9
2.3. Plan gospodarki odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2023-2028 wraz z planem inwestycyjnym	9
3. Podstawy prawne w zakresie postępowania z azbestem	9
4. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest	12
4.1. Rodzaje, właściwości i zastosowanie azbestu.....	12
4.2. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka	14
5. Podstawowe dane o powiecie leszczyńskim	16
6. Bilans wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego	18
7. Odpady azbestowe nieszkodliwe na terenie powiatu leszczyńskiego w latach poprzednich	28
8. Bezpieczne postępowanie z materiałami zawierającymi azbest	36
8.1. Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest	36
8.2. Bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest	37
8.3. Bezpieczny transport wyrobów i odpadów zawierających azbest	38
8.4. Bezpieczne nieszkodliwienie odpadów zawierających azbest	39
8.5. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego	39
9. Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu	40
10. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego	41
11. Harmonogram realizacji Programu	42
12. Możliwości finansowania usuwania wyrobów azbestowych	44
13. Monitoring realizacji Programu	45
14. Podsumowanie	46
Załącznik nr 1	48
Załącznik nr 2	50

Spis tabel

Tabela 1 Zakres zastosowań wyrobów zawierających azbest	13
Tabela 2 Liczba ludności oraz powierzchnia poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego	17
Tabela 3 Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w gminach powiatu leszczyńskiego	18
Tabela 4 Ilość wyrobów azbestowych na terenie poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego	20
Tabela 5 Rodzaje wyrobów azbestowych występujących na terenie powiatu leszczyńskiego	25

Tabela 6 Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest.....	26
Tabela 7 Ilość azbestu do pozostała do unieszkodliwienia w odniesieniu do miejsca występowania.....	28
Tabela 8 Ilość azbestu unieszkodliwiona w poszczególnych latach na terenie powiatu leszczyńskiego (osoby fizyczne + osoby prawne).....	31
Tabela 9 Masa usuniętych wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2011-2025	33
Tabela 10 Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest w latach 2018-2025 – z pomocy udzielonych przez Gminy i WFOŚiGW w Poznaniu	33
Tabela 11 Koszty usuwania azbestu z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2018-2025.	34
Tabela 12 Koszty realizacji usuwania azbestu z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2018-2025 w podziale na źródła finansowania	34
Tabela 13 Szacunkowy koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych na terenie powiatu leszczyńskiego	42
Tabela 14 Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032”.....	43
Tabela 15 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu.....	46

Spis wykresów

Wykres 1 Ilość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego	21
Wykres 2 Ilość wyrobów azbestowych usuniętych z terenu powiatu leszczyńskiego.....	21
Wykres 3 Ilość wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia z terenu powiatu leszczyńskiego	22
Wykres 4 Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego	22
Wykres 5 Ilość wyrobów azbestowych unieszkodliwionych z poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego	23
Wykres 6 Ilość wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia z poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego	23
Wykres 7 Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego	27
Wykres 8 Masa usuniętych wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego w latach 2011-2025 (osoby fizyczne + osoby prawne).....	31

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie powiatu leszczyńskiego w województwie wielkopolskim oraz podział administracyjny powiatu.....	16
Rysunek 2 Ilość wyrobów azbestowych wykorzystywanych i usuniętych na terenie powiatu leszczyńskiego [Mg]	24
Rysunek 3 Ilość wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego w podziale na rodzaje [Mg].....	25
Rysunek 4 Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego w podziale na stopień pilności ich usunięcia	27
Rysunek 4 Oznakowanie wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania	38

1. Wstęp

W 1997 roku przyjęto rezolucję zakazującą stosowania azbestu oraz zobowiązano Radę Ministrów do opracowania „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Dokument ten został przyjęty 14 maja 2002 roku przez Radę Ministrów. Następnie w 2009 roku ww. dokument został zaktualizowany i nadano mu nazwę „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (w skrócie POKzA). Program został przyjęty uchwałą Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, a następnie zmieniony uchwałą nr 39/2010 z 15 marca 2010 roku. Jednostki samorządu terytorialnego zostały zobligowane do opracowania lokalnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz ich aktualizacji.

Niniejszy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032” jest pierwszym tego typu dokumentem opracowanym dla całego Powiatu. Dokument ten przedstawia zagadnienia związane z realizacją nałożonych na Powiat Leszczyński obowiązków w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, prezentuje cele, zadania, określa aktualny stan w zakresie ilości azbestu na terenie powiatu. Ponadto zawiera harmonogram działań zmierzających do bezpiecznego dla środowiska i ludzi usunięcia wyrobów azbestowych, jak również wskazuje na środki finansowe niezbędne do jego realizacji z jednoczesną możliwością pozyskania środków zewnętrznych na utylizację azbestu.

Obowiązek posiadania Programu wynika z zapisów „Programu oczyszczania Kraju z Azbestu”, ale także otwiera drogę pozyskania dofinansowania działań związanych z demontażem, transportem i składowaniem (utylizacją) wyrobów azbestowych. Ponadto jego realizacja wpłynie znacząco na polepszenie jakości powietrza, a tym samym zwiększy komfort życia jak i stan zdrowia mieszkańców powiatu leszczyńskiego.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu leszczyńskiego na lata 2026-2032” został opracowany na podstawie danych ankietowych z Gmin i Powiatu oraz ogólnodostępnych w bazie azbestowej¹, prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Baza azbestowa jest narzędziem informatycznym do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, dostępnym dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wprowadzenie danych i ich aktualizowanie jest obowiązkiem każdego wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także marszałka województwa.

1.1. Cele i zadania Programu usuwania azbestu dla powiatu leszczyńskiego

Głównym celem opracowania „Programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbestu dla powiatu leszczyńskiego na lata 2026-2032” (zwanego w dalszej części opracowania Programem) jest zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z terenie powiatu leszczyńskiego w terminie do 31 grudnia 2032 roku.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań:

- identyfikację skali zjawiska poprzez określenie miejsca, ilości i rodzaju wyrobów azbestowych, występujących na terenie powiatu leszczyńskiego,
- przedstawienie aspektów prawnych użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- opracowanie harmonogramu usuwania wyrobów azbestowych,

---

¹ www.bazaazbestowa.gov.pl

- określenie aspektów finansowych realizacji Programu,
- monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom powiatu.

Program będzie pełnić również rolę edukacyjną dla mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu na zdrowie ludzi, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania jak również możliwości otrzymania dofinansowania na ten cel.

2. Zgodność Programu z dokumentami wyższego szczebla

Program usuwania azbestu dla powiatu leszczyńskiego powinien być spójny z dokumentami przyjętymi na szczeblu wyższym. Poniżej przedstawiono analizę celów przyjętych w głównym dokumencie krajowym, jak również przeanalizowano dokumenty na szczeblu wojewódzkim w zakresie usuwania azbestu.

2.1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Program został przyjęty uchwałą nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, a następnie zmieniony uchwałą nr 39/2010 z 15 marca 2010 roku.

W dokumencie wyznaczono następujące cele:

- 1) Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- 2) Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- 3) Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele te osiągnąć będą przez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach (centralnym, wojewódzkim i lokalnym: powiatowym i gminnym), finansowanych ze środków prywatnych i publicznych, w tym ze środków budżetowych.

Zadania zaplanowane w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” zostały ujęte w pięciu blokach tematycznych:

- 1) Zadania legislacyjne,
- 2) Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci, młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, materiały informacyjne i edukacyjne, ocenę i promocję technologii uniestwiania włókien azbestu, szkolenia, seminaria, konferencje i kongresy,
- 3) Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbestu obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do uniestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach,
- 4) Monitoring realizacji *Programu* w postaci elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 5) Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia,

Realizacja Programu wpłynie na poprawę warunków ochrony zdrowia i życia ludności, przyniesie korzyści w sferze społecznej, ekologicznej i ekonomicznej.

2.2. Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXVII/889/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 października 2017 roku w sprawie aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego.

W wojewódzkim programie usuwania azbestu jako główny cel przyjęto działania prowadzące do całkowitego usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu województwa wielkopolskiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Pozostałe cele Programu to:

- Ocena Programu realizowanego na terenie województwa,
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

2.3. Plan gospodarki odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2023-2028 wraz z planem inwestycyjnym

Dokument został przyjęty uchwałą nr VIII/192/24 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 20 grudnia 2024 roku w sprawie aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2023-2028 wraz z planem inwestycyjnym.

W zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest przyjęto cele określone w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032” oraz programie pn. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Województwa Wielkopolskiego”, są to:

- zapewnienie odpowiedniej pojemności składowisk do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest;
- zwiększanie świadomości ekologicznej jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańców województwa;
- intensyfikacja działań polegających na usuwaniu azbestu.

3. Podstawy prawne w zakresie postępowania z azbestem

Poniżej omówiono obowiązujące akty prawne określające zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2020 poz. 1680). Ustawa zakazuje produkcji wyrobów zawierających azbest. Określa jakie sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest powinny zostać zawarte w rozporządzeniach. Określono jednorazowe odszkodowanie, świadczenia przedemerytalne, szkolenia, jednorazowe odprawy dla pracowników zatrudnionych w zakładach, które produkowały wyroby zawierające azbest. Dla pracowników i byłych pracowników zatrudnionych przy produkcji

wyrobów zawierających azbest wprowadza się książeczkę badań profilaktycznych. Ustawa określa uprawnienia w zakresie ochrony zdrowia tj. okresowe badania lekarskie, bezpłatne leki, leczenie uzdrowiskowe dla byłych pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji. Ustawa precyzuje również wysokość kary za wprowadzanie na terytorium kraju azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.).

Ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących artykułach: art. 160, art. 161, art. 162, art. 163, art. 164. Wymienione artykuły regulują między innymi:

- zaliczenie azbestu do grona substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
- zakaz obrotu i ponownego wykorzystania tych substancji;
- ogólne warunki wykorzystywania, przemieszczania i eliminowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
- obowiązki wykorzystujących te substancje, w tym dotyczące dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania, okresowego przedkładania odpowiednim organom informacji o rodzaju substancji, ilości i miejscach występowania;
- obowiązki jednostek samorządu terytorialnego;
- ogólne wymagania dotyczące wykonawczych aktów prawnych (rozporządzeń) wydanych na podstawie ustawy, odnoszących się do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2023 poz. 1587 ze zm.).

Ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących miejscach: art. 79 oraz załącznik 4. Artykuł 79 mówi o ujęciu w „Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami” informacji o składowiskach odpadów, na których są składowane odpady zawierające azbest lub wydzielonych części na terenie składowisk zaliczonych do składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do składowania wyłącznie odpadów zawierających azbest. Zapisy w załączniku 4 dotyczą zaliczenia azbestu do składników mogących powodować, że odpady są odpadami niebezpiecznymi – w konsekwencji wszelkie regulacje dotyczące odpadów niebezpiecznych zawarte w ustawie dotyczą usuniętych wyrobów zawierających azbest, a zatem odnoszą się do obowiązków wytwórców i posiadaczy odpadów niebezpiecznych, zasad postępowania przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów niebezpiecznych.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649, zmienione rozporządzeniem Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089).

Rozporządzenie określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania, wymagania jakimi powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005 nr 216 poz. 1824).

Rozporządzenie określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w tym:

- stosowanie niezbędnych środków ochrony osobistej i szczegółowe wymagania techniczne dotyczące tych środków;
- kontrolowanie stopnia narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu w sposób określony w przepisach dotyczących badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy;

- podejmowanie działań zmniejszających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestowego.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8 poz. 31). Rozporządzenie określa:

- 1) wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest;
- 2) wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, zwanych dalej „instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest”;
- 3) wymagania w zakresie przemieszczania odpadów zawierających azbest;
- 4) sposób oznaczania miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest;
- 5) sposób inwentaryzowania wyrobów zawierających azbest w miejscach ich wykorzystywania;
- 6) terminy przedkładania odpowiednio marszałkowi województwa albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o:
  - a) rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest,
  - b) instalacjach lub urządzeniach zawierających azbest,
  - c) przewidywanym terminie usunięcia wyrobów zawierających azbest;
- 7) formę i układ przedkładanych informacji, o których mowa w pkt 6;
- 8) terminy, w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013 poz. 25). Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru wyrobów zawierających azbest, poprzez platformę www.bazaazbestowa.gov.pl. Określa jakie informacje powinny być zawarte w rejestrze.

Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2020 poz. 10). Rozporządzenie zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
- 10 13 10 – odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 12 09,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2022 poz. 1902). Odpady zawierające azbest zaliczane są do odpadów niebezpiecznych, w związku z tym nie mogą być poddawane odzyskowi i z tego względu jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie. Rozporządzenie określa m.in.: szczegółowe wymagania dotyczące kwater przeznaczonych do składowania wyrobów izolacyjnych i materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest oraz warunków deponowania i składowania ww. wyrobów. Na tego typu

składowiskach lub kwaterach nie należy prowadzić prac, które mogą powodować uwalnianie włókien azbestu.

4. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

4.1. Rodzaje, właściwości i zastosowanie azbestu

Azbest jest to nazwa handlowa włóknistych materiałów nieorganicznych i niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Pod względem chemicznym azbesty są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie magnez, sód, wapń lub żelazo. Istnieje 6 odmian azbestu, różniących się składem chemicznym i budową krystaliczną:

- azbest aktynolitowy (amiant),
- azbest amozytowy (amozyt),
- azbest antofilitowy,
- azbest chryzotylowy (metaksyt) – drobnowłóknista odmiana chryzotyłu (azbest biały),
- azbest krokidolitowy – krokidolit (azbest niebieski),
- azbest tremolitowy – tremolit.

Włókna azbestu należą do najcieńszych wśród wszystkich minerałów występujących na ziemi. Cechą charakterystyczną, pozwalającą odróżnić azbest od innych minerałów, jest struktura włókien, gdyż są one długie i bardzo cienkie. Stosunek długości do średnicy wynosi najczęściej powyżej 100:1. Większość włókien azbestowych jest respirabilna, oznacza to, że ich długość wynosi powyżej 5 μm , a średnica jest mniejsza niż 3 μm . Wobec powyższego włókna azbestowe bardzo łatwo dostają się do układu oddechowego, gdzie pozostają aż do końca życia człowieka.

Azbest charakteryzuje się następującymi właściwościami:

- niepalność – temperatura topnienia chryzotyłu wynosi 1500 – 1550°C, natomiast amfiboli 930 – 1150°C,
- niskie przewodnictwo cieplne i energetyczne,
- wysoka wytrzymałość mechaniczna,
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady) – szczególnie w przypadku amfiboli,
- łatwość łączenia się z innymi materiałami np. z tworzywami sztucznymi i cementem,
- możliwość przędzenia włókien,
- dobre właściwości sorpcyjne.

Oprócz sposobu użytkowania wyrobów azbestowych oraz procesu ich degradacji, wielkość emisji włókien azbestowych zależy od technologii ich związania w danym wyrobie. W zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej wyróżniamy dwie klasy wyrobów azbestowych:

- **Klasa I („miękkie”)** obejmuje wyroby o gęstości mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% azbestu. Z grupy tych wyrobów najczęściej stosowane były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, płytki podłogowe PCV, masy azbestowe natryskowe. Niebezpiecznym źródłem emisji pyłu azbestowego są także wyroby „miękkie” zastosowane wewnątrz pomieszczeń w postaci izolacji cieplnej, dodatków do farb i lakierów. Problem ten wystąpił w krajach wysoko uprzemysłowionych, szczególnie w Stanach Zjednoczonych, gdzie na dużą skalę stosowano dodatek azbestu do materiałów wykończeniowych w budynkach użyteczności publicznej (np. szkoły, szpitale).
- **Klasa II („twarde”)** obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu, gdzie włókna azbestowe są mocno związane. W grupie tej

najbardziej rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach stosowano także rury, instalacje wodociągowe i kanalizacyjne, a także przewody kominowe i zsypy.

Liderami w produkcji azbestu w XX wieku była Kanada, były Związek Radziecki oraz RPA, które wyprodukowały blisko 79% światowej produkcji azbestu w XX wieku. Po roku 1945 sprowadzono do Polski ok. 2 mln ton azbestu. Był to głównie azbest importowany z byłego Związku Radzieckiego, a także z Chin i Afryki Południowej. Szacuje się, że 85% tego azbestu zostało zużyte do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, zwłaszcza płyt płaskich i falistych. Produkcję tego rodzaju płyt rozpoczęto w Polsce w 1907 roku, a jej szybki rozwój nastąpił po roku 1950.

Mając na uwadze, że wyroby zawierające azbest były produkowane ponad 100 lat i używane do produkcji ok. 3 000 różnych asortymentów materiałowych – brak jest możliwości określenia, gdzie i ile ich się znajduje. Orientacyjny pogląd na obszar użytkowania wyrobów zawierających azbest daje załączona poniżej tabela.

Tabela 1 Zakres zastosowań wyrobów zawierających azbest

KLASA WYROBU	RODZAJ WYROBU ZAWIERAJĄCEGO AZBEST	ZASTOSOWANIE
I	masy azbestowe natryskowe	- izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych, - izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej
I	sznury	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe
I	tektura azbestowa	izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	płyty azbestowo-kauczukowe	uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	ochrona pracowników
I	masa lub tektura azbestowa	drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np. żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	hamulce i sprzęgła
I	masy ogniodporne zawierające azbest	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	płyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiorzy	pokrycia dachowe, balkony
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	- ściany osłonowe, - ściany działowe, - elewacje zewnętrzne, - osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, - chłodnie kominowe, - chłodnie wentylatorowe
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	- pokrycia dachowe, - elewacje zewnętrzne
II	płyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	- elewacje zewnętrzne, - osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, - ściany działowe
II	rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe)	- przewody kanalizacyjne i wodociągowe, - rynny spustowe na śmieci, - przewody kominowe
II	otuliny azbestowo-cementowe	izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	- przewody wentylacyjne, - podokienniki, - osłony rurociągów ciepłowniczych, - osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych

KLASA WYROBU	RODZAJ WYROBU ZAWIERAJĄCEGO AZBEST	ZASTOSOWANIE
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	płytki PCV	podłogi w blokach mieszkalnych
I lub II	płyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	- osłony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie), - izolacja urządzeń grzewczych, - grodzie przeciwogniowe w okrętownictwie

Źródło: „Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych” Ministerstwo Gospodarki 2008 r.

Dopiero w latach 80-tych XX wieku, azbest uznany został za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku. Poszczególne państwa Unii Europejskiej, jak i inne, w tym USA, Kanada i Japonia już w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, zakazały stosowania azbestu bądź ograniczyły lub zabroniły obrotu materiałami zawierającymi azbest oraz importu takich materiałów na swój obszar celny.

Natomiast w Polsce produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakazana ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 1997 r. Nr 101, poz. 628²). Zgodnie z ustawą, w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych (a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest).

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do niebezpiecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 roku w sprawie katalogu odpadów, odpady zawierające azbest zaliczono do następujących rodzajów:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
- 10 13 10 – odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 12 09,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

4.2. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez dziesiątki, a nawet przez setki lat. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Do organizmu przedostaje się z wdychanym powietrzem i w postaci złogów zatrzymuje się w płucach. Częsta ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną wielu chorób układu oddechowego. Natomiast nawet krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może powodować zaburzenia oddechowe, bóle w klatce piersiowej oraz podrażnienie skóry i błon śluzowych.

Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne

² Obecnie tekst jednolity to Dz. U. 2020 poz. 1680.

znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 μm , przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, to znaczy takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 μm , mają grubość mniejszą od 3 μm , a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3 :1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego, w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą ryzyko zdrowotne. Włókna azbestu, które dostały się do układu oddechowego pozostają w tkance płucnej przez całe życie organizmu, wywołując po wielu latach zmiany chorobowe oraz ryzyka pojawienia się określonych nowotworów złośliwych. Może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak:

- pylica azbestowa (azbestoza) – rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych. Przejawia się suchym, męczącym kaszlem, dusznością wysiłkową, bólami w klatce piersiowej oraz objawami nieżytu oskrzeli i rozedmy płuc. Włókna azbestowe wnikają aż do najgłębszych części płuc. Powstają ciała żelaziste, które powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej. W latach 1976-2009 ogółem odnotowano 2713 przypadków azbestozy.
- choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu, czyli zmiany zwłóknieniowe opłucnej – pod postacią odgraniczonych blaszek lub rozlanego zgrubienia opłucnej mogą występować równocześnie lub niezależnie od zwłóknienia tkanki płucnej. Zmiany opłucnowe spowodowane azbestem wymienione zostały po raz pierwszy w wykazie chorób zawodowych obowiązującym od 2002 r.
- rak płuc – najczęściej powodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest rak oskrzeli. Jest to seria nie naprawionych defektów genetycznych w komórkach prowadzących do rozwoju guza. Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Jest to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów. Nowotwór ten rozwija się u osób zawodowo narażonych na kontakt z azbestem oraz u osób mieszkających w okolicach kopalni i zakładów przetwórstwa azbestu.
- międzybłoniaki uznane są za nowotwory swoiste dla narażenia na pył azbestu. Pierwszy przypadek międzybłoniaka opłucnej uznanego za chorobę zawodową stwierdzony został w Polsce w 1976 r.
- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli - wykaz chorób zawodowych przewiduje możliwość uznania przewlekłego zapalenia oskrzeli za chorobę zawodową po spełnieniu określonych warunków, ponieważ etiologia choroby jest uwarunkowana różnymi przyczynami, wśród których dominujące znaczenie ma palenie tytoniu. Narażenie musi być długotrwałe, a stężenie czynników szkodliwych, w ostatnich 10 latach pracy powinno przekraczać normatywy higieniczne.

Należy jednak stwierdzić, że azbest dobrze zabezpieczony i nieuszkodzony nie stanowi zagrożenia. Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub jakiegokolwiek uszkodzenia mechanicznego (łamanie, kruszenie, cięcie i każda inna obróbka). Procesy te powodują uwalnianie się włókien do powietrza i możliwość wdychania ich do płuc.

Ze względu na fakt, iż główne zagrożenie azbest stanowi:

- gdy dopuszcza się do samoistnej emisji jego cząstek (niegroźnych w formach i bryłach spoiwych) przy niewłaściwym postępowaniu z materiałami, które go zawierają;
- kiedy jego struktura ulega naruszeniu (spękaniu, skruszeniu, erozji) w wyniku oddziaływania czynników zewnętrznych i środowiskowych oraz wskutek upływu czasu;

uznano, że dla wyeliminowania jakichkolwiek zagrożeń związanych z tym surowcem konieczne jest jego całkowite usunięcie z wszystkich obiektów, urządzeń, instalacji i miejsc magazynowania do końca 2032 roku.

Kancerogenne działanie azbestu jest skutkiem wdychania jego włókien zawieszonych w powietrzu. Ryzyko zachorowań wynikające z wchłaniania pyłu drogą pokarmową jest znikome, czego dowiodły przeprowadzone dotychczas badania naukowe, dlatego też powszechnie uważane za szkodliwe spożywanie wody z wodociągów azbestowo cementowych nie jest groźne.

W 2000 roku wprowadzono w Polsce program profilaktycznych badań lekarskich Amiantus³ w celu realizacji ustawowych uprawnień byłych pracowników zakładów przetwórstwa azbestu do tego typu badań. Osoby zatrudnione kiedykolwiek w tych zakładach uzyskały uprawnienia do korzystania z profilaktycznych badań lekarskich do końca życia. Prowadzone badania mają charakter ciągły, są rozłożone na lata i są ukierunkowane w szczególności na ocenę układu oddechowego.

Od rozpoczęcia programu Amiantus w roku 2000 do 2020 badaniami objęto 8 379 osób, wśród których 62,3% stanowili mężczyźni. W okresie tym przeprowadzono łącznie 35 323 profilaktycznych badań lekarskich.

Biorąc pod uwagę zatrudnienie w poszczególnych rodzajach przetwórstwa azbestu, największy odsetek badanych to pracownicy zakładów azbestowo-cementowych – 50,5%. Pracownicy zakładów produkujących wyroby cierne stanowili 11,7%, pracownicy zakładów produkujących wyroby włókiennicze 11,3%, wyroby uszczelniające – 11,2%, oraz wyroby hydroizolacyjne, masy asfaltowe, płyty filtracyjne – 10,9%. Ponad jedna czwarta badanych legitymowała się ponad 20 letnim stażem pracy w narażeniu na azbest.

Wśród 8 379 osób przebadanych w programie w latach 2000-2020 u 2 237 osób stwierdzono chorobę zawodową. Pylica azbestowa (azbestoza) występowała u 1 893 osób tj. u 22,6% badanych, rak płuca u 124 badanych, międzybłoniak opłucnej u 77 osób. Zmiany radiologiczne opłucnowe stwierdzono u 3 352 (40%) osób, natomiast zaciemnienia miąższu płucnego u 5 499 (65,6%) osób. Najczęściej choroby azbestozależne stwierdzano wśród byłych pracowników zakładów azbestowo-cementowych⁴.

Program Amiantus – dzięki długiej obserwacji – umożliwił monitorowanie stanu zdrowia byłych pracowników narażonych na działanie azbestu oraz stworzył unikalną możliwość przeprowadzenia analiz epidemiologicznych. Badania te dostarczyły także wiedzy na temat naturalnej historii chorób związanych z azbestem.

5. Podstawowe dane o powiecie leszczyńskim

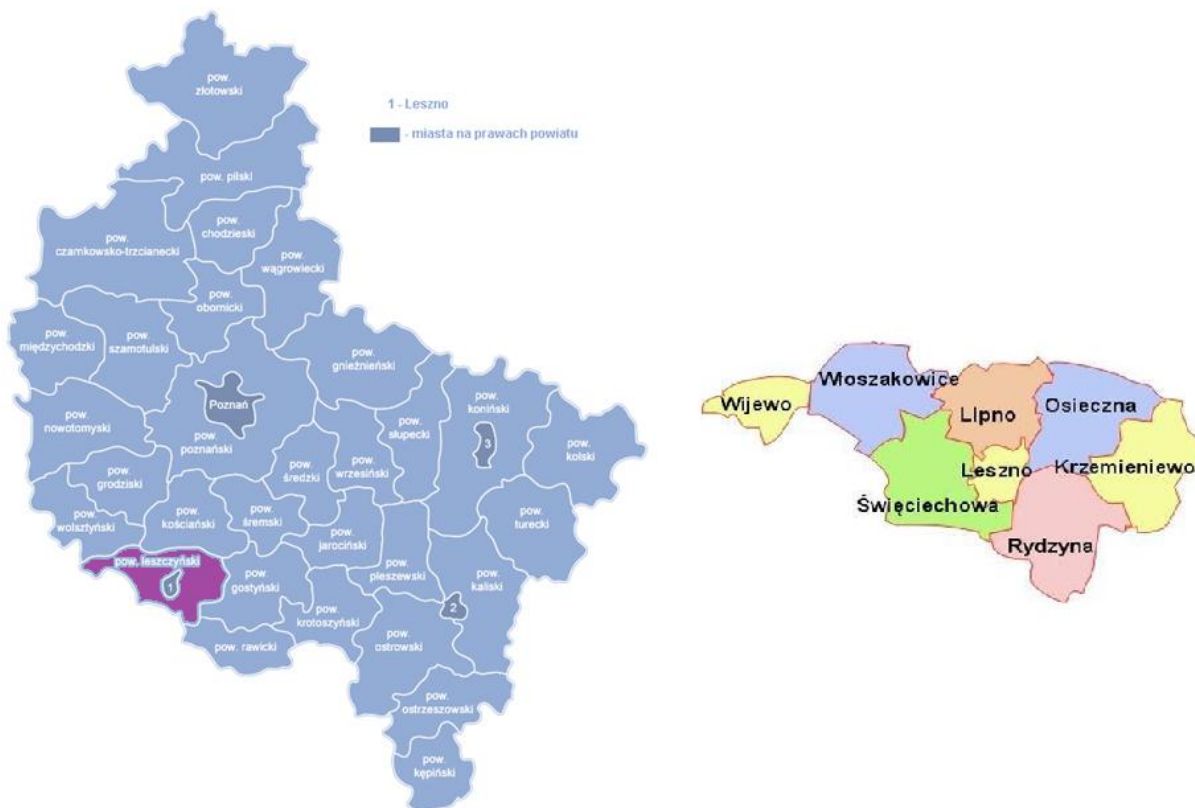
Powiat leszczyński położony jest południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego. Graniczy z powiatami: wolsztyńskim, kościańskim, gostyńskim, rawickim w województwie wielkopolskim, powiatem górowskim w województwie dolnośląskim oraz powiatem wschowskim w województwie lubuskim. Powierzchnia powiatu wynosi 806 km², co stanowi 2,7% powierzchni województwa wielkopolskiego. W skład powiatu wchodzi 7 gmin: miejsko wiejskie Osieczna i Rydzyna oraz gminy wiejskie: Krzemieniewo, Lipno, Świąciechowa, Wijewo i Włoszakowice.

Rysunek 1 Położenie powiatu leszczyńskiego w województwie wielkopolskim oraz podział administracyjny powiatu

---

³ Program prowadzony przez Ośrodek Referencyjny Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem – Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi.

⁴ Dane z <https://www.imp.lodz.pl/azbest--program-amiantus-3263>

Według danych GUS w 2025 r. powiat leszczyński zamieszkiwało 60 877 osób (stan na koniec czerwca 2025 r.). Zdecydowana większość mieszkańców stanowi ludność terenów wiejskich – 91,3%. Ludność zamieszkująca obszary miejskie stanowi 8,7%. Pod względem liczby ludności, powiat zajmuje dziewiętnaste miejsce w województwie wśród powiatów ziemskich.

Tabela 2 Liczna ludności oraz powierzchnia poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego

Jednostka administracyjna	Liczba ludności [os.]*	Powierzchnia [km ²]
Gmina Krzemieniewo	7 709	113
Gmina Lipno	10 345	104
Gmina Osieczna	9 351	129
Gmina Rydzyna	10 744	135
Gmina Święciechowa	8 914	135
Gmina Wójciszewo	3 767	62
Gmina Włozakowice	10 047	128
Powiat leszczyński - razem	60 877	806

*stan na koniec czerwca 2025

Źródło: Dane z GUS według stanu na dzień 31.12.2024 r.

Największą powierzchnię w strukturze użytkowania gruntów powiatu stanowią użytki rolne 65% całkowitej powierzchni powiatu (52 057 ha). W ich strukturze kluczową rolę odgrywają grunty orne (82% wszystkich użytków rolnych), co świadczy o wysokim stopniu intensywności produkcji roślinnej. Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują 20 717 ha, czyli blisko 26% terenu. Jest to istotny element ochrony bioróżnorodności i rekreacji w regionie. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują niespełna 6,2% powierzchni (4 986 ha), co jest typowe dla powiatów o profilu ziemskim, gdzie

zabudowa jest rozproszona lub skupiona w mniejszych ośrodkach. Tereny pod wodami (1 709 ha) oraz nieużytki (747 ha) stanowią łącznie około 3% obszaru, dopełniając naturalny krajobraz powiatu.

Powiat charakteryzuje się wysokim udziałem obszarów chronionych, których powierzchnia wynosi 41 444,02 ha, co stanowi 51,4% powierzchni powiatu. Pod tym względem powiat zajmuje piąte miejsce w województwie. Średni udział powierzchni chronionych województwa wielkopolskiego wynosi 29,6%. Obszary prawnie chronione występują we wszystkich gminach powiatu leszczyńskiego. Największy udział obszarów chronionych znajduje się na terenie gminy Wijewo (100%), Osieczna (76,2%) i Włoszakowice (70,5%). Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenach poszczególnych gmin przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3 Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w gminach powiatu leszczyńskiego

Lp.	Gmina	Powierzchnia obszarów chronionych	Udział procentowy w powierzchni gminy /powiatu [%]
1.	Gmina Krzemieniewo	1 856,90	16,4
2.	Gmina Lipno	5 714,76	55,0
3.	Gmina Osieczna	9 800,00	76,2
4.	Gmina Rydzyna	6 600,00	48,7
5.	Gmina Świąciechowa	2 278,40	16,9
6.	Gmina Wijewo	6 184,00	100,0
7.	Gmina Włoszakowice	9 009,96	70,5
	Powiat leszczyński - razem	41 444,02	51,4

Źródło: GUS BDL 2024 r.

Formy ochrony przyrody na terenie powiatu tworzą:

- 3 rezerваты przyrody: „Ostoja żółwia błotnego”, „Dolinka”, „Czarne Doły”,
- park krajobrazowy: Przemęcki Park Krajobrazowy,
- 4 obszary chronionego krajobrazu: OChK Przemęcko-Wschowski i kompleks leśny Włoszakowice, OChK Kompleks leśny Śmigiel-Świąciechowa, OChK Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami generała Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra, OChK Krzywińsko-Osiecki,
- 108 pomników przyrody,
- 1 użytek ekologiczny,
- 4 obszary Natura 2000: PLH300014 Zachodnie Pojezierze Krzywińskie, PLH300041 Ostoja Przemęcka, PLB300005 Zbiornik Wonieść, PLB300011 Pojezierze Sławskie.

6. Bilans wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego

Podstawowym narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz monitorowania realizacji zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” jest prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii Baza Azbestowa⁵. Baza azbestowa jest dostępna dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wprowadzanie i aktualizowanie danych w Bazie Azbestowej jest obowiązkiem każdego wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także marszałka województwa. Dane wprowadzane do Bazy

⁵ www.bazaazbestowa.gov.pl

Azbestowej pochodzą od właścicieli i użytkowników nieruchomości, na których są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.

Niniejszy rozdział został opracowany na podstawie danych zawartych w Bazie Azbestowej według stanu na dzień 06.02.2026 roku.

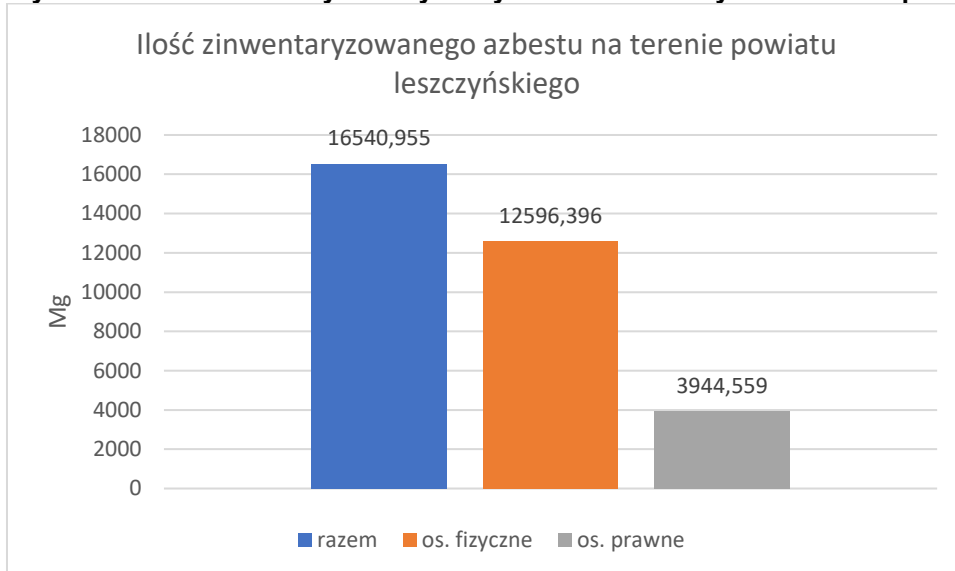
Tabela 4 Ilość wyrobów azbestowych na terenie poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego

Gmina	Zinventaryzowane w Mg			Unieszkodliwione w Mg			Pozostałe do unieszkodliwienia w Mg		
	Razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
Krzemieniewo	4 000,437	2 577,188	1 423,248	699,307	604,302	95,005	3 301,130	1 972,886	1 328,244
Lipno	2 290,791	1 954,038	336,753	689,486	661,218	28,268	1 601,306	1 292,820	308,486
Osieczna	2 414,449	2 140,974	273,475	174,799	173,799	1,000	2 239,650	1 967,175	272,475
Rydzyzna	2 701,479	1 850,048	851,431	220,446	174,415	46,031	2 481,033	1 675,633	805,400
Święciechowa	1 423,078	1 030,592	392,486	201,962	201,962	0	1 221,116	828,630	392,486
Wijewo	1 592,265	1 559,029	33,236	138,935	138,935	0	1 453,329	1 420,094	33,236
Włoszakowice	2 118,457	1 484,527	633,930	437,115	7,115	430,000	1 681,342	1 477,412	203,930
Powiat leszczyński - razem	16 540,955	12 596,396	3 944,559	2 562,050	1 961 746	600 303	13 978,905	10 634,650	3 344,256

Źródło: Na podstawie danych z Bazy Azbestowej według stanu na dzień 06.02.2026 roku.

Łącznie na terenie powiatu zinwentaryzowano 16 540,955 Mg wyrobów zawierających azbest. W strukturze własnościowej zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych dominuje własność osób fizycznych – 12 596,396 Mg, co stanowi 76,2%, natomiast do osób prawnych należy 3 944,559 Mg, co stanowi 23,8% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych.

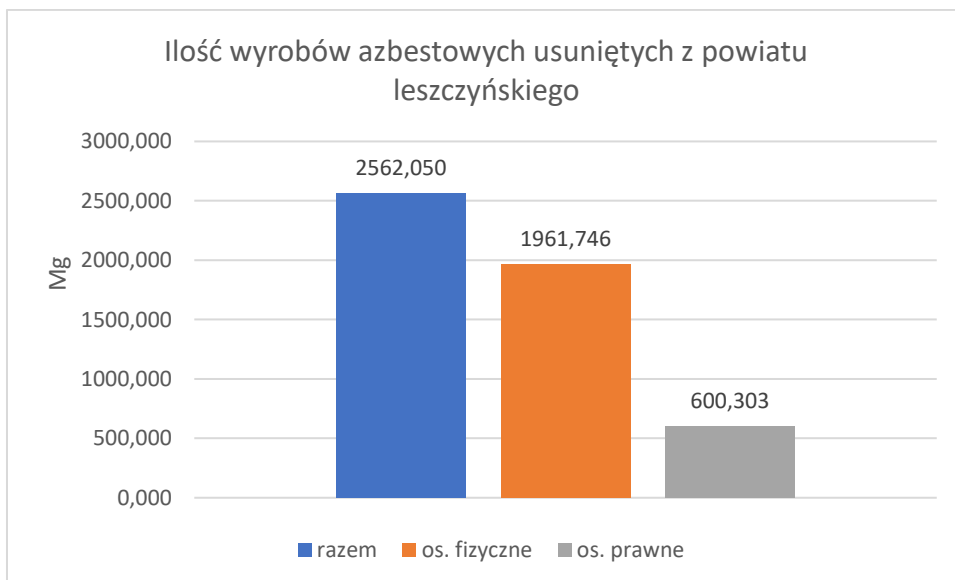
Wykres 1 Ilość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Dotychczas unieszkodliwiono łącznie 2 52,05 Mg odpadów azbestowych, z czego 1 961,746 Mg (75,6%) pochodziło od osób fizycznych, a 600,303 Mg (23,4%) od osób prawnych.

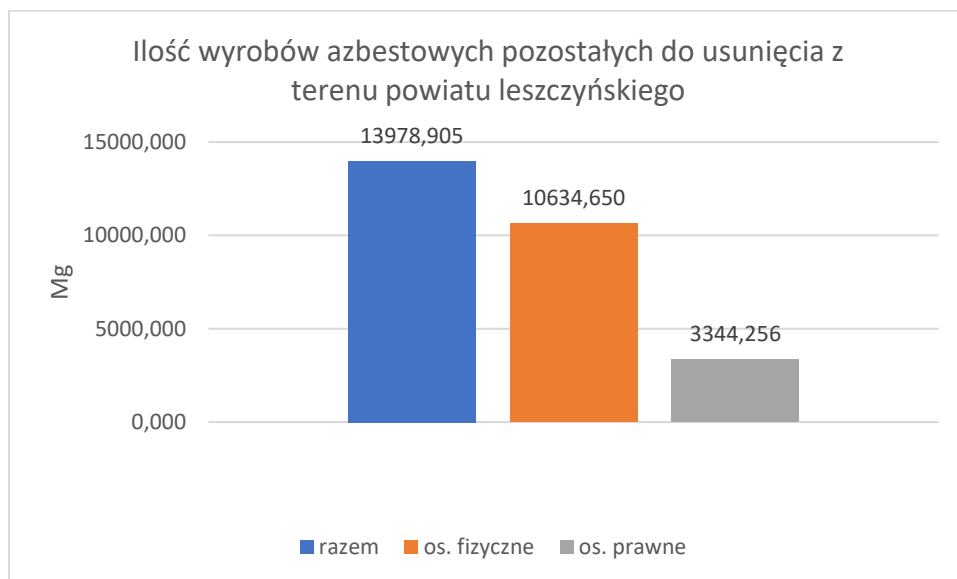
Wykres 2 Ilość wyrobów azbestowych usuniętych z terenu powiatu leszczyńskiego

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Ilość wyrobów azbestowych pozostających do unieszkodliwienia z obszaru powiatu leszczyńskiego wynosi 13 978,905 Mg, w tym 10 634,650 Mg (76,1%) stanowi własność osób fizycznych oraz 3 344,256 Mg (23,9%) stanowi własność osób prawnych.

Wykres 3 Ilość wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia z terenu powiatu leszczyńskiego

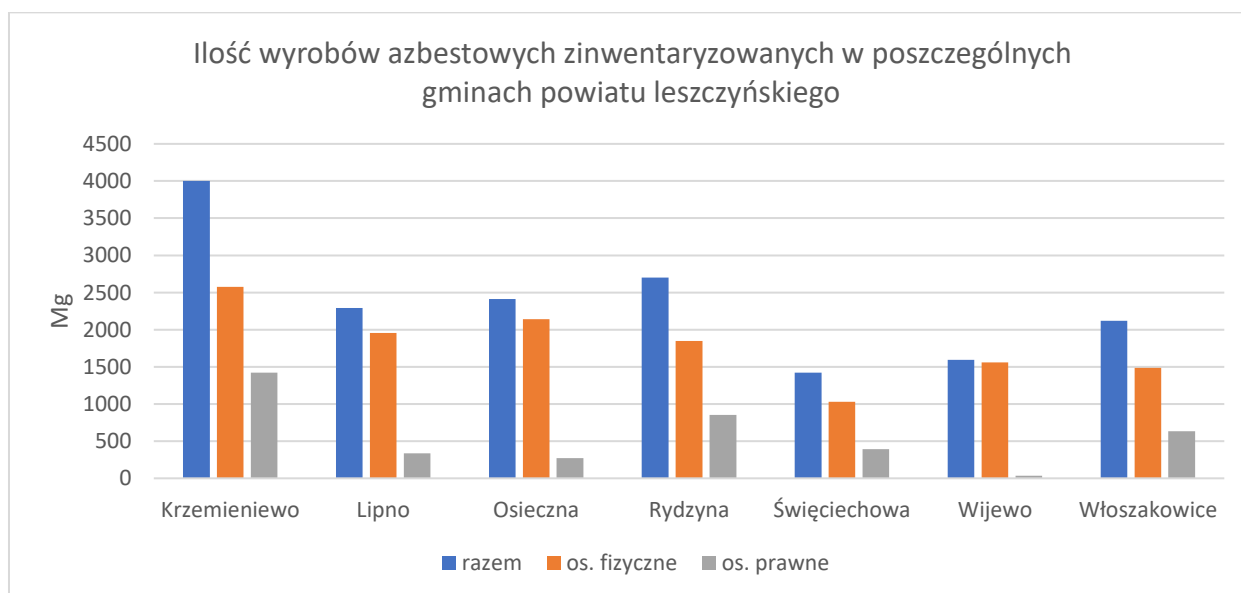

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Poniższe wykresy przedstawiają ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego.

Na tle całego powiatu wyróżnia się gmina Krzemieniewo, w której zinwentaryzowano najwięcej wyrobów azbestowych – 4 000,437 Mg, czego 2 577,188 należało do osób fizycznych, natomiast 1 423,248 Mg do osób prawnych. Najmniej wyrobów azbestowych zinwentaryzowano w gminie Święciechowa – 1 592,265 Mg, w tym 1 030,592 Mg należało do osób fizycznych, a 392,486 Mg do osób prawnych.

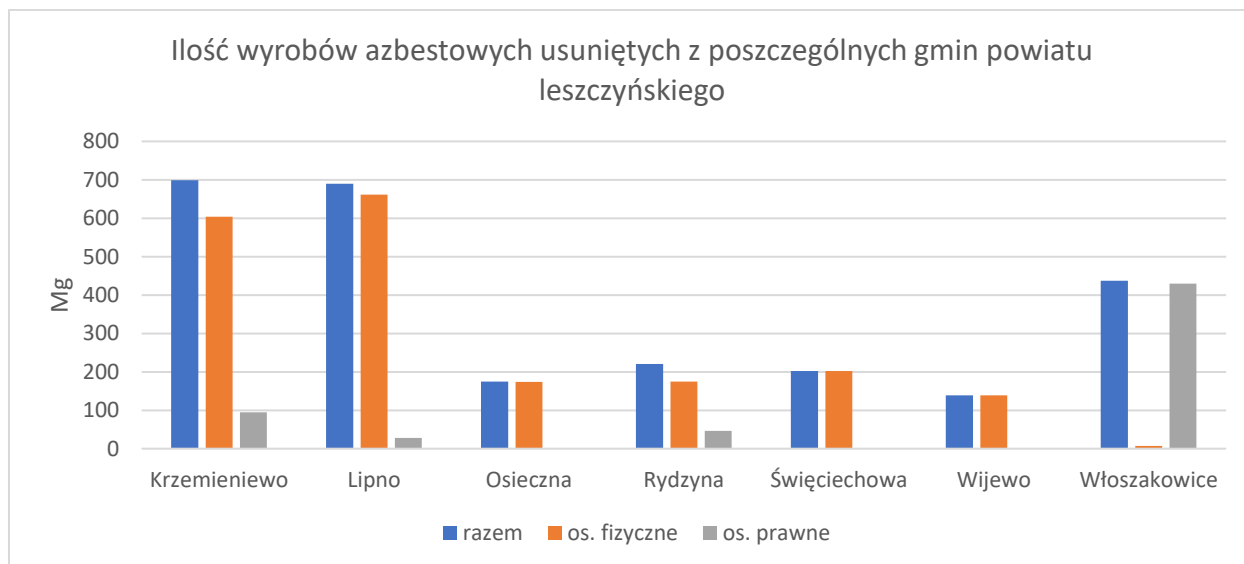
Wykres 4 Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Dotychczas najwięcej wyrobów azbestowych unieszkodliwiono z terenu gminy Krzemieniewo – 699,307 Mg w tym 604,302 Mg z nieruchomości należących do osób fizycznych i 95,005 Mg od osób prawnych oraz Niewiele mniej usunięto z terenu gminy Lipno – 689,486 Mg, w tym 661,218 Mg z nieruchomości należących do osób fizycznych i 28,268 Mg od osób prawnych. Najmniej wyrobów azbestowych usunięto z terenu gminy Wijewo – 138,935 Mg, w tym wszystkie usunięte wyroby pochodziły z nieruchomości należących do osób fizycznych.

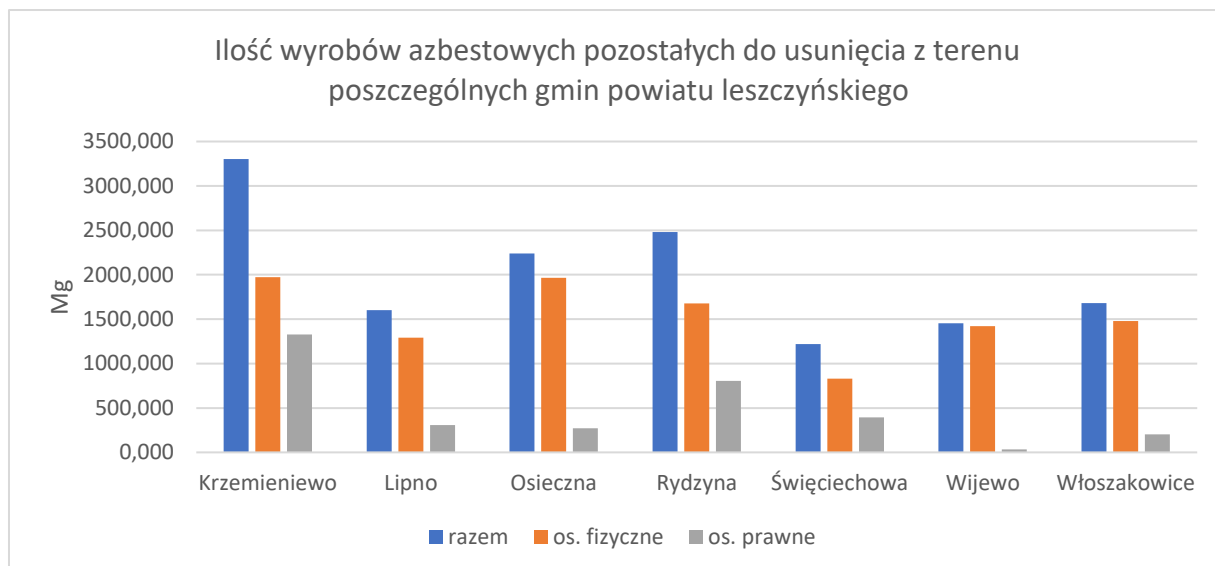
Wykres 5 Ilość wyrobów azbestowych unieszkodliwionych z poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Według danych Bazy Azbestowej (stan na dzień 06.02.2026 r.) na terenie powiatu znajduje się obecnie 13 978,905 Mg wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia. Najwięcej azbestu do unieszkodliwienia występuje w gminach: Krzemieniewo – 3 301,13 Mg, Rydzyna – 2 481,033 Mg i Osieczna – 2 239,65 Mg. W nieruchomościach należących do osób fizycznych najwięcej azbestu znajduje się w gminach: Krzemieniewo – 1 972,886 Mg, Osieczna – 1 967,175 Mg i Rydzyna – 1 675,633 Mg. Najwięcej azbestu posiadają osoby prawne z terenów gmin: Krzemieniewo – 1 328,244 Mg, Rydzyna – 805,4 Mg i Święciechowa -392,486 Mg.

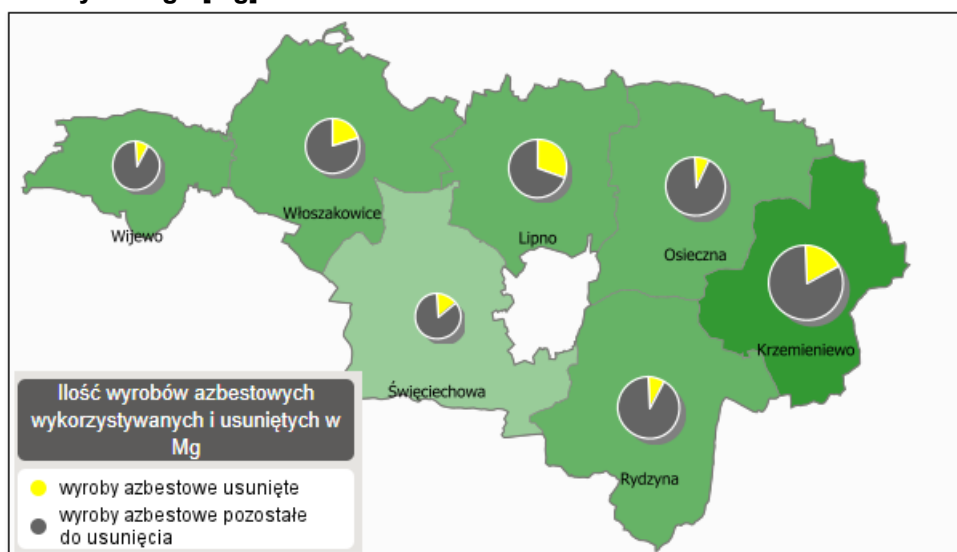
Wykres 6 Ilość wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia z poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Poniższy rysunek przedstawia ilości wyrobów azbestowych nadal wykorzystywanych w gminach oraz ilości odpadów azbestowych usuniętych.

Rysunek 2 Ilość wyrobów azbestowych wykorzystywanych i usuniętych na terenie powiatu leszczyńskiego [Mg]

Źródło: Geo Azbest

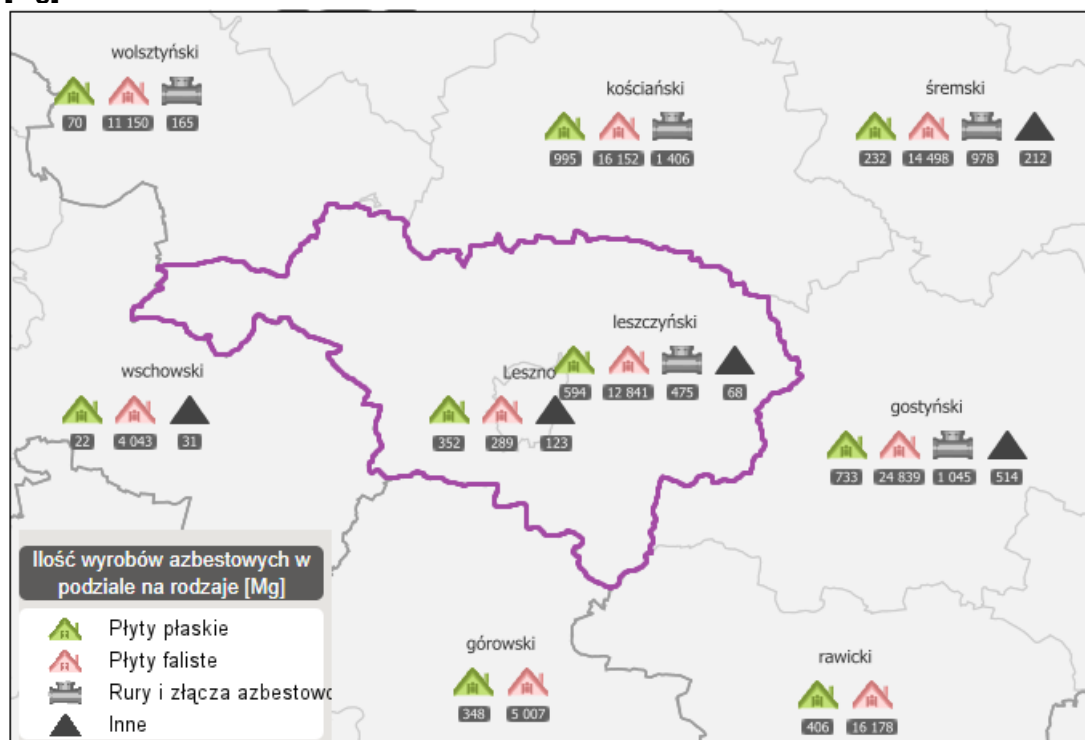
Analizując rodzaje wyrobów azbestowych, które występują na terenie powiatu leszczyńskiego, do unieszkodliwienia pozostało 12 841,391 Mg falistych płyt azbestowo-cementowych, 594,314 Mg płaskich płyt azbestowo-cementowych oraz 475,2 Mg rur i złączy azbestowo-cementowych. W ziemi pozostawiono 68 Mg rur azbestowo-cementowych. Szczegółowy wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 5 Rodzaje wyrobów azbestowych występujących na terenie powiatu leszczyńskiego

Rodzaj wyrobu	Ilość pozostała do unieszkodliwienia [Mg]	Procentowy udział [%]
W01 - Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	594,314	4,25
W02 - Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa	12 841,391	91,86
W03.1 - Rury i złącza azbestowo-cementowe do unieszkodliwienia	475,200	3,40
W03.2 - Rury azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi	68,000	0,49
Razem	13 978,905	100

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Rysunek 3 Ilość wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego w podziale na rodzaje [Mg]

Źródło: Geo Azbest

Zgodnie z Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649, zmienione rozporządzeniem Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089) właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (wzór oceny w załączniku nr 1). W zależności od uzyskanej punktacji, określa się trzy rodzaje wyrobów ze względu na stopień pilności ich unieszkodliwienia:

- Stopień pilności I – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- Stopień pilności II – wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku,
- Stopień pilności III – wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lata.

Według danych z Bazy Azbestowej na terenie powiatu leszczyńskiego znajduje się 349,842 Mg wyrobów azbestowych wymaganych do pilnego usunięcia lub zabezpieczenia czyli zaklasyfikowanych do I stopnia pilności, tj. 2,5% wszystkich wyrobów azbestowych, II stopień pilności uzyskały wyroby azbestowe w ilości 2 889,224 Mg, tj. 20,7%, natomiast III stopień pilności uzyskały wyroby azbestowe w ilości 10 739,842 Mg tj. 76,8%.

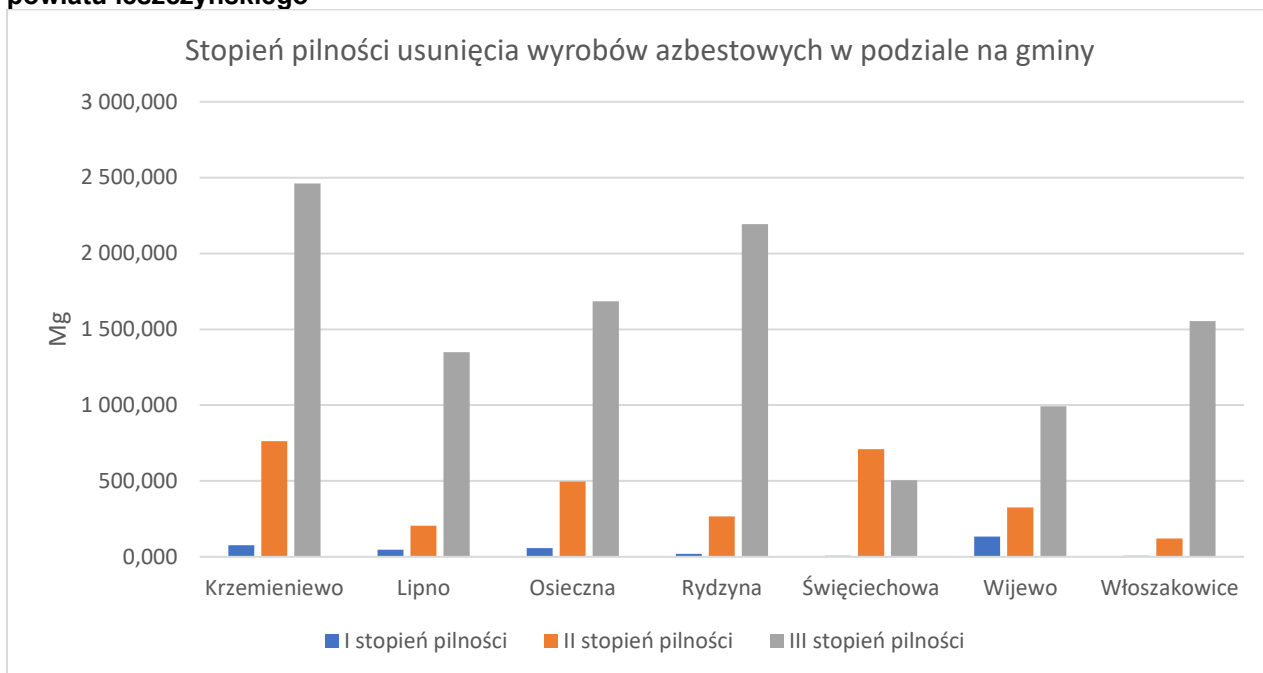
Tabela 6 Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest

Jednostka administracyjna	I stopień pilności [Mg]	II stopień pilności [Mg]	III stopień pilności [Mg]
Krzemieniewo	77,115	763,024	2 460,992
Lipno	46,950	206,190	1 348,166
Osieczna	57,570	496,245	1 685,835
Rydzyzna	20,650	266,481	2 193,902
Święciechowa	7,485	709,446	504,185
Wijewo	133,950	326,378	993,002
Włoszakowice	6,122	121,460	1 553,760
Powiat – razem	349,842	2 889,224	10 739,842

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

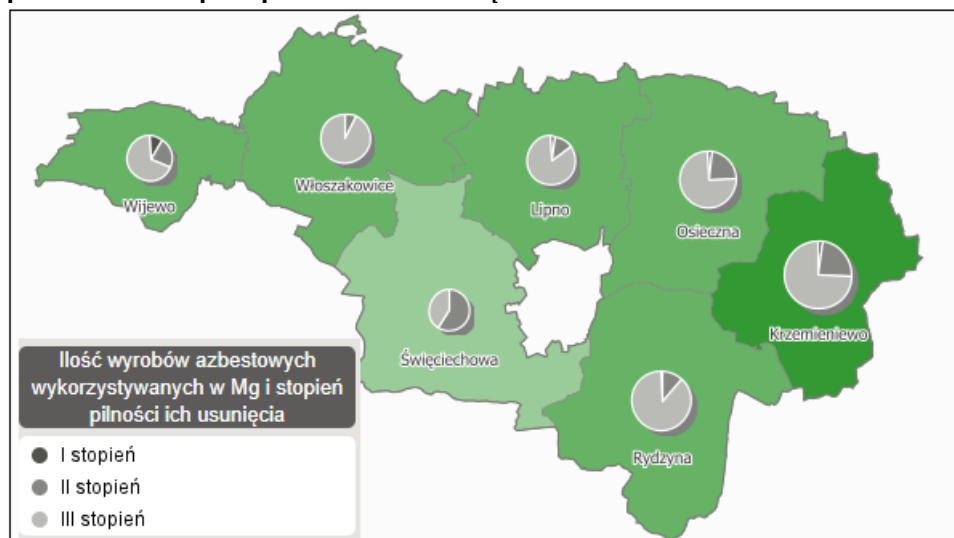
Analizując dane z poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego najwięcej wyrobów azbestowych wymagających pilnego usunięcia lub zabezpieczenia (stopień pilności I) występuje w gminie Wijewo - 133,95 Mg, a najmniej w gminie Włoszakowice – 6,122 Mg. Zdecydowana większość wyrobów azbestowych uzyskała III stopień pilności, czyli wyroby te wymagają ponownej oceny w terminie do 5 lat. Szczegółowe dane zestawiono na poniższym wykresie.

Wykres 7 Stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 06.02.2026 r.

Rysunek 4 Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowych na terenie powiatu leszczyńskiego w podziale na stopień pilności ich usunięcia

Źródło: Geo Azbest

Na terenie powiatu leszczyńskiego do unieszkodliwienia pozostało łącznie 13 978,905 Mg wyrobów azbestowych. Zdecydowana większość azbestu (ok. 76%) znajduje się w posiadaniu osób fizycznych (10 634,650 Mg), podczas gdy osoby prawne odpowiadają za pozostałe 3 344,256 Mg. Najwięcej wyrobów azbestowych znajduje się na budynkach gospodarczych tj. 11 415,74 Mg czyli 81,7% wszystkich wyrobów. W tej kategorii dominuje azbest zlokalizowane u osób fizycznych (9 233,747 Mg). Na budynkach mieszkalnych znajduje się 725,962 Mg azbestu (5,2%), z czego większość u osób fizycznych (641,621 Mg). Warto również zauważyć, że pewna część azbestu jest już zmagazynowana i czeka na transport do punktów utylizacji, co niemal w całości dotyczy zasobów należących do osób fizycznych.

Tabela 7 Ilość azbestu do pozostała do unieszkodliwienia w odniesieniu do miejsca występowania

Miejsce występowania	Razem [Mg]	Osoby fizyczne [Mg]	Osoby prawne [Mg]
azbest zmagazynowany	173,242	172,932	0,310
budynek gospodarczy	11 415,740	9 233,747	2 181,993
budynek mieszkalno-gospodarczy	28,410	28,410	0,000
budynek mieszkalny	725,962	641,621	84,342
budynek przemysłowy	33,208	1,288	31,920
budynek użyteczności publicznej	0,255	0,000	0,255
inny	1 602,088	556,652	1 045,436
RAZEM	13 978,905	10 634,650	3 344,256

Źródło: Baza azbestowa

7. Odpady azbestowe unieszkodliwione na terenie powiatu leszczyńskiego w latach poprzednich

W związku z obowiązkiem usunięcia wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku, każda gmina została zobowiązana do opracowania programu usuwania azbestu. Powiat leszczyński do tej pory nie posiadał swojego programu. Wśród gmin swoje programy usuwania azbestu posiadają:

- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krzemieniewo na lata 2020 –2032 przyjęty Uchwałą Nr XXIV.193.2021 Rady Gminy Krzemieniewo z dnia 22 lutego 2021r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Lipno na lata 2013-2032 – obecnie Gmina jest w trakcie aktualizacji dokumentu,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Osieczna na lata 2024-2032 przyjęty Uchwałą Nr LXII.431.2024 Rady Miejskiej Gminy Osieczna z dnia 20 lutego 2024 r.,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Rydzyna,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Święciechowa na lata 2018-2032 przyjęty Uchwałą Nr V/42/2019 Rady Gminy Święciechowa z dnia 22 stycznia 2019 r.
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wijewo z 2016 r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Włoszakowice – przyjęty Uchwałą nr X/62/07 Rady Gminy Włoszakowice z dnia 21 września 2007 r.,

Powiat Leszczyński do tej pory nie realizował działań w zakresie likwidacji azbestu. Wszelkie działania związane z opracowaniem programów usuwania azbestu, przygotowaniem odpowiednich regulaminów oraz pomocy finansowej leży po stronie Gmin wchodzących w skład Powiatu. Zadaniem gmin jest również przyjmowanie oraz weryfikacja wniosków przystąpienia do programu od właścicieli nieruchomości. Gminy, w miarę możliwości finansowych, samodzielnie realizują zadania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. W oparciu o wprowadzone regulaminy dotyczące usuwania tych materiałów, część Gmin podejmuje starania o pozyskanie dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) oraz zabezpieczają środki w swoich budżetach na ten cel. Sytuacja w poszczególnych gminach wygląda następująco:

- Na terenie gminy Krzemieniewo obowiązuje Zarządzenie Nr 0050/69/2025 Wójta Gminy Krzemieniewo z dnia 20 sierpnia 2025 r. w sprawie ustalenia regulaminu finansowania zadań z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krzemieniewo na lata 2025 - 2026. Finansowaniu podlegają koszty realizacji przedsięwzięć związanych z załadunkiem, transportem oraz unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest. Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w poszczególnych latach:
  - 2022 - 1 wniosek,
  - 2023 – 2 wnioski,
  - 2024 – 1 wniosek,
  - 2025 – 2 wnioski.

- Gmina Lipno co roku podejmuje nowe zarządzenie w sprawie Regulaminu udzielania dofinansowania na utylizację wyrobów budowlanych zawierających azbest. Obecnie obowiązuje zarządzenie Nr W.0050.67.2025 Wójta Gminy Lipno z dnia 17 czerwca 2025 r. Dofinansowanie obejmuje pokrycie kosztów demontażu, transportu i utylizacji odpadu pozyskanego w trakcie wymiany pokryć dachowych lub elementów elewacji budynków mieszkalnych i gospodarczych. Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w poszczególnych latach:
  - 2018 – 19 wniosków,
  - 2019 – 22 wnioski,
  - 2020 – 20 wniosków,
  - 2021 – 15 wniosków,
  - 2022 – 16 wniosków,
  - 2023 – 20 wniosków,
  - 2024 – 19 wniosków,
  - 2025 – 20 wniosków,
  - 2026 – 18 wniosków (stan na dzień 2.03.2026 r.).

- W Gminie Osieczna dofinansowanie do wyrobów zawierających azbest obowiązuje w latach 2025-2026. Wcześniej takich dofinansowań nie było. Dofinansowanie reguluje Regulamin finansowania zadań z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Osieczna przyjęty Zarządzeniem Nr 83/2025 Burmistrza Gminy Osieczna z dnia 30 lipca 2025 r. Finansowaniu podlegają koszty realizacji przedsięwzięć związanych z załadunkiem, transportem oraz unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest. Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w poszczególnych latach:
  - 2025 – 75 wniosków,
  - 2026 – 10 wniosków (stan na dzień 2.03.2026 r.).

- Na terenie gminy Rydzyna obowiązuje Uchwała Nr V/36/2015 Rady Miejskiej Rydzyny z dnia 4 marca 2015 r. w sprawie uchwalenia zasad udzielania i rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Miasta i Gminy Rydzyna na realizację przedsięwzięć polegających na usuwaniu odpadów powstałych przy likwidacji azbestu z obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Rydzyna. Dofinansowaniem mogą zostać objęte koszty utylizacji odpadów azbestowych powstałych w toku wymiany lub likwidacji pokrycia dachowego lub elewacji, w szczególności: a) rozbiórki pokrycia lub elewacji z płyt zawierających azbest, b) zabezpieczenia odpadów azbestowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami, c) załadunku, transportu i składowania odpadów, d) oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego z nieruchomości na terenie gminy Rydzyna, z budynków gdzie pokrycie dachowe lub elewacja zawiera azbest. Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w poszczególnych latach:
  - 2018 – 12 wniosków,
  - 2019 – 19 wniosków,
  - 2020 – 7 wniosków,
  - 2021 – 16 wniosków,

- 2022 – 13 wniosków,
  - 2023 – 15 wniosków,
  - 2024 – 11 wniosków,
  - 2025 – 14 wniosków,
  - 2026 – 1 wniosek (stan na dzień 6.02.2026 r.).
- W gminie Święciechowa zasady udzielania dofinansowania do usuwania wyrobów azbestowych obowiązują od 2021 r. zgodnie z przyjętą Uchwałą Nr XXVIII/247/2021 Rady Gminy Święciechowa z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej z budżetu gminy na usuwanie odpadów zawierających azbest, na budowę przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków oraz na zmianę sposobu ogrzewania, która została zmieniona Uchwałą Nr LVIII/522/2023 Rady Gminy Święciechowa z dnia 25 maja 2023 r. Dofinansowanie udzielane jest na demontaż wyrobów zawierających azbest, załadunek, transport, złożenie na składowisku odpadów niebezpiecznych albo przekazanie do uprawnionego podmiotu zajmującego się unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest. Liczba złożonych wniosków w poszczególnych latach:
    - 2018 – 11 wniosków,
    - 2019 – 11 wniosków,
    - 2020 – 11 wniosków,
    - 2021 – 14 wniosków,
    - 2022 – 40 wniosków,
    - 2023 – 29 wniosków,
    - 2024 – 20 wniosków,
    - 2025 – 13 wniosków.
  - Gmina Wijewo dotychczas nie realizowała działań związanych z usuwaniem azbestu na swoim terenie.
  - Na terenie gminy Włoszakowice obowiązuje Uchwała Rady Gminy Włoszakowice Nr XVI/136/2016 w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania oraz sposobu rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Włoszakowice na realizację przedsięwzięcia polegającego na usuwaniu wyrobów zawierających azbest pochodzących z nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy Włoszakowice, zmieniona Uchwałą Nr XVIII/153/2016 w sprawie zmiany uchwały Nr XVI/136/2016 Rady Gminy Włoszakowice z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania oraz sposobu rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Włoszakowice na realizację przedsięwzięcia polegającego na usuwaniu wyrobów zawierających azbest pochodzących z nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy Włoszakowice. Dofinansowanie obejmuje: demontaż, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest. Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w poszczególnych latach:
    - 2018 – 8 wniosków,
    - 2019 – 11 wniosków,
    - 2020 – 9 wniosków,
    - 2021 – 13 wniosków,
    - 2022 - 9 wniosków,
    - 2023 – 6 wniosków,
    - 2024 – 11 wniosków,
    - 2025 – 12 wniosków,
    - 2026 – 2 wnioski (stan na dzień 11.02.2026 r.)

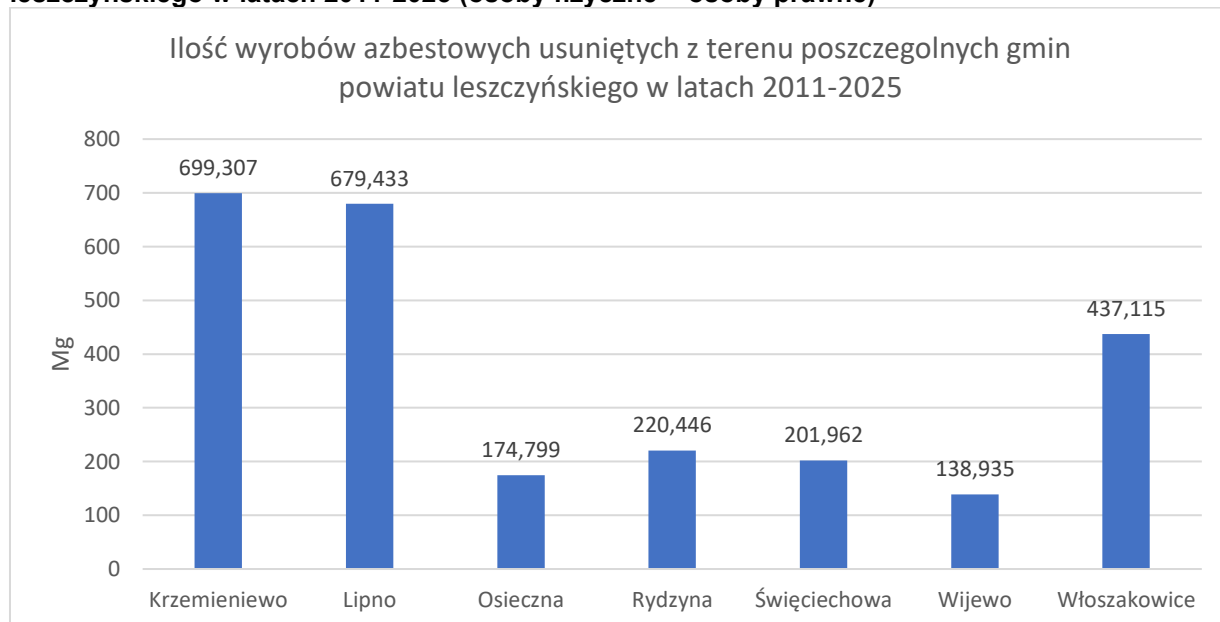
Poniżej zestawiono masę usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2011-2025 zarówno od osób fizycznych jak i osób prawnych.

Tabela 8 Ilość azbestu unieszkodliwiona w poszczególnych latach na terenie powiatu leszczyńskiego (osoby fizyczne + osoby prawne)

Rok unieszkodliwienia	Razem [Mg]	Osoby fizyczne [Mg]	Osoby prawne [Mg]
2011	62,359	0,901	61,458
2012	15,524	3,039	12,485
2013	23,361	23,361	0
2014	183,515	148,928	34,587
2015	21,442	21,442	0
2016	29,425	29,425	0
2017	50,783	47,713	3,070
2018	65,010	65,010	0
2019	97,555	97,555	0,000
2020	361,039	345,008	16,031
2021	342,457	340,207	2,250
2022	316,895	312,635	4,260
2023	363,810	363,810	0,000
2024	546,427	97,337	449,090
2025	72,395	65,375	7,020
RAZEM	2 551,997	1 961,746	590,251

Źródło: Baza Azbestowa

Wykres 8 Masa usuniętych wyrobów azbestowych w poszczególnych gminach powiatu leszczyńskiego w latach 2011-2025 (osoby fizyczne + osoby prawne)

Źródło: Baza Azbestowa

Łącznie w ramach realizacji „Programu usuwania azbestu” w latach 2011-2025 z terenu powiatu leszczyńskiego usunięto 2 551,997 Mg wyrobów zawierających azbest. W poszczególnych gminach usunięto następującą ilość wyrobów zawierających azbest:

- gmina Krzemieniewo – 699,307 Mg,
- gmina Lipno – 679,433 Mg,
- gmina Osieczna – 174,799 Mg,
- gmina Rydzyna – 220,446 Mg,
- gmina Świąciechowa – 201,962 Mg,
- gmina Wijewo – 138,935 Mg,
- gmina Włoszakowice – 437,115 Mg.

Tabela 9 Masa usuniętych wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2011-2025

Gmina	Masa usuniętych wyrobów azbestowych ogółem (osoby fizyczne + osoby prawne)														
	[Mg]														
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Krzemieniewo	60,459	8,085	0	26,462	0	2,16	1,681	4,891	0,05	210,682	0	82,84	264,49	37,507	0
Lipno	0	0	6,209	22,079	17,292	14,872	29,592	15,098	39,077	47,466	184,983	196,265	44,46	14,16	47,88
Osieczna	1,9	0	0	0	0	0,001	1,21	3,851	15,063	52,79	93,054	1,35	5,58	0	0
Rydzyzna	0	0	0	0,02	0	0	3,45	27,27	10,9	49,351	29,73	5,41	23,55	48,05	22,715
Święciechowa	0	3,039	17,152	9,731	4,15	11,38	14,85	5,1	23,25	0,75	34,69	31,03	25,73	21,11	0
Wijewo	0	0	0	125,223	0	1,012	0	8,8	2,1	0	0	0	0	0	1,8
Włoszakowice	0	4,4	0	0	0	0	0	0	7,115	0	0	0	0	425,6	0

Źródło: Baza Azbestowa

Tabela 10 Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest w latach 2018-2025 – z pomocy udzielonych przez Gminy i WFOŚiGW w Poznaniu

Gmina	Masa usuniętych wyrobów azbestowych [Mg]							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Krzemieniewo	0	0	0	0	112,73	269,76	103,79	110,37
Lipno	40,11	50,15	37,38	45,37	37	46,78	54,44	40,86
Osieczna	0	0	0	0	0	0	0	195,84
Rydzyzna	26	35	11	39	29	30	31	29
Święciechowa	22	26,6	27,44	28	60,5	47,08	59,94	20,39
Wijewo	0	0	0	0	0	0	0	0
Włoszakowice	b.d.	27,542	18,82	36,41	25,1	23,91	28,78	47,33

Źródło: Gminy Powiatu Leszczyńskiego

Tabela 11 Koszty usuwania azbestu z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2018-2025

Jednostka administracyjna	Poniesione koszty [zł]							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Krzemieniewo	0,00	0,00	0,00	0,00	50 728,50	120 209,00	55 934,51	78 272,78
Lipno	49 989,96	49 994,28	49 994,50	39 199,68	33 966,00	42 944,00	49 975,92	49 147,56
Osieczna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	124 789,25
Rydzyzna	20 500,00	27 800,00	8 200,00	30 700,00	30 000,00	23 500,00	24 200,00	22 700,00
Święciechowa	19 756,54	23 909,13	25 473,07	35 268,17	24 175,80	22 880,88	32 302,86	19 598,87
Wijewo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Włoszakowice	18 074,54	26 648,50	17 016,07	28 103,95	22 648,56	16 286,31	19 576,26	33 381,95
Razem	108 321,04	128 351,91	100 683,64	133 271,80	161 518,86	225 820,19	181 989,55	327 890,41

Źródło: Gminy Powiatu Leszczyńskiego

Tabela 12 Koszty realizacji usuwania azbestu z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2018-2025 w podziale na źródła finansowania

Źródło finansowania	Poniesione koszty [zł]							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dotacja z WFOŚiGW w Poznaniu	0,00	0,00	0,00	0,00	43 954,00	128 683,40	88 237,37	136 408,69
Dotacja z Gmin, w tym:								
Krzemieniewo	0,00	0,00	0,00	0,00	15 728,50	0,00	0,00	15 052,84
Lipno	49 989,96	49 994,28	49 994,50	39 199,68	33 966,00	42 944,00	49 975,92	49 147,56
Osieczna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	67 789,25
Rydzyzna	20 500,00	27 800,00	8 200,00	30 700,00	30 000,00	23 500,00	24 200,00	22 700,00
Święciechowa	19 756,54	23 909,13	25 473,07	35 268,17	15 221,80	14 406,48	0,00	5 325,87
Wijewo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Włoszakowice	18 074,54	26 648,50	17 016,07	28 103,95	22 648,56	16 286,31	19 576,26	31 466,20
Razem	108 321,04	128 351,91	100 683,64	133 271,80	161 518,86	225 820,19	181 989,55	327 890,41

Źródło: Gminy Powiatu Leszczyńskiego

Finansowanie działań polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego w latach 2018-2025 finansowane było z dwóch źródeł:

- dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (WFOŚiGW),
- dotacje z poszczególnych gmin.

Łącznie na realizację Programu w latach 2018-2025 wydano 1 367 847,40 zł, z czego dotacje z budżetu poszczególnych Gmin Powiatu Leszczyńskiego wyniosły 970 563,94 zł (71% łącznej kwoty), natomiast dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu wyniosły 397 283,46 zł (co stanowi 29% łącznej kwoty)

8. Bezpieczne postępowanie z materiałami zawierającymi azbest

Sposoby bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 r. nr 71, poz. 649 ze zm.) zmienione Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089). Natomiast wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest, przemieszczania odpadów azbestowych, sposobów oznakowania miejsc, urządzeń, pomieszczeń i instalacji zawierających azbest, sposób inwentaryzacji azbestu oraz terminów przekładania ich wyników określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8 poz. 31).

Przepisy szczegółowo określają, kiedy usuwanie wyrobów zawierających azbest jest konieczne, w jaki sposób należy postępować z obiektami, które zawierają azbest i jak właściwie zabezpieczać, magazynować i składować odpady zawierające azbest.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest zobowiązany jest do przeprowadzania okresowej kontroli stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się pod stałym nadzorem technicznym oraz przy zachowaniu określonych w planie prac warunków ochrony pracowników i środowiska. Transport odpadów zawierających azbest należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Natomiast odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

8.1. Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Wykorzystujący wyroby zawierające azbest jest zobowiązany do przeprowadzania ich inwentaryzacji i przekazania formularza „Informacja o wyrobach zawierających azbest” (wzór formularza w załączniku nr 2) do 31 stycznia do swojego urzędu gminy (osoby fizyczne) lub do swojego urzędu marszałkowskiego (osoby prawne i jednostki samorządu terytorialnego). Należy składać co roku do 31 stycznia zaktualizowaną „Informację o wyrobach zawierających azbest”.

Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1000 kg/m³ jest możliwe po stwierdzeniu braku widocznych uszkodzeń mogących stwarzać warunki dla emisji azbestu do środowiska. Zarządca lub właściciel nieruchomości, obiektu, instalacji przemysłowej zawierającej azbest przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089) z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” i przechowuje łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest.

Wyroby niezakwalifikowane do wymiany należy zabezpieczyć przez zabudowę (zamknięcie) przestrzeni, w której znajdują się wyroby zawierające azbest, szczelną przegrodą bez naruszania samego wyrobu. Zabezpieczenia wyrobów można dokonać również poprzez pokrywanie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką z głęboko penetrującymi środkami wiążącymi azbest, które posiadają odpowiednią aprobatę techniczną. Należy wyeliminować jakąkolwiek obróbkę mechaniczną w czasie prowadzenia prac zabezpieczających.

Wyroby zawierające azbest zakwalifikowane zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia lub uszkodzenia powinny być usunięte w możliwie najszybszym terminie. Decyzję o terminie i zakresie prac polegających na usunięciu wyrobów zawierających azbest podejmuje właściciel lub użytkownik nieruchomości, obiektu, instalacji przemysłowej.

8.2. Bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest

W przypadku gdy wyroby zawierające azbest wymagają usunięcia, wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i/lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Zgłoszenie powinno zawierać:

- rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest,
- termin rozpoczęcia i planowany termin zakończenia prac,
- adres obiektu,
- kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
- liczbę pracowników, którzy będą pracować przy usuwaniu azbestu.

W celu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest wykonawca prac zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem",
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia przez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,

- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia tam, gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- codzienne zabezpieczanie demontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac wykonawca składa właścicielowi lub zarządcy budynku oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych wymogów technicznych i sanitarnych.

Pomieszczenia w zakładzie lub w warsztacie zamkniętym, w którym prowadzona jest działalność w kontakcie z wyrobami zawierającymi azbest, powinny być oznakowane odpowiednim piktogramem „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, a w widocznym miejscu powinna być umieszczona instrukcja bezpiecznego postępowania i ochrony przed narażeniem na pył azbestowy.

Rysunek 5 Oznakowanie wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania

8.3. Bezpieczny transport wyrobów i odpadów zawierających azbest

Transport odpadów zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne. Wyroby powinny być odpowiednio oznakowane (wzór oznakowania na rysunku nr 4). Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska poprzez m.in. szczelne opakowanie w folię polietylenową, zescalenie przy użyciu cementu, utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów w czasie ich przygotowywania do transportu, zabezpieczenie przed dostępem osób niepowołanych w miejscach magazynowania odpadów.

Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

8.4. Bezpieczne unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Jedyną stosowaną obecnie w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub też na wydzielonych kwaterach przeznaczonych do składowania odpadów niebezpiecznych na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie składowisk odpadów (Dz.U. 2022 poz. 1902) składowiska lub kwatery przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady zawierające azbest składa się w opakowaniu, w którym zostały dostarczone na składowisko. Każdorazowo po umieszczeniu odpadów na składowisku odpadów ich powierzchnię zabezpiecza się przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą ziemi. Na składowisku odpadów lub kwaterze nie prowadzi się prac mogących powodować uwalnianie włókien azbestu. Składowanie odpadów zawierających azbest należy zakończyć na poziomie 2 m poniżej naturalnego poziomu terenu otoczenia i powstałe zagłębienie wypełnia się ziemią. Na takim składowisku nie mogą być prowadzone roboty naruszające strukturę składowiska, nie można budować budynków, wykonywać wykopów ani instalacji naziemnych i podziemnych.

Na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonuje jedno składowisko, na którym mogą być składowane odpady zawierające azbest. Jest to Składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie. Powierzchnia składowania wynosi 1,1 ha, a pojemność całkowita wynosi 125 000 m³. Zarządcą obiektu jest Zakład Utylizacji Odpadów Spółka z o.o. w Koninie.

8.5. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego

W przypadku prowadzenia prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które mogą być prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów budowlanych), przed ich rozpoczęciem, zarządca budynku powinien zlecić inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania gatunków chronionych, w szczególności jerzyka (*Apus apus*) i wróbla (*Passer domesticus*) oraz nietoperzy.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r., w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2022 poz. 2380) w § 6 ust. 1 określono zakazy w stosunku do dziko występujących zwierząt należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, w § 7 wymieniono zakazy obowiązujące w stosunku do innych niż dziko występujących zwierząt, a w § 8 wymieniono zakazy obowiązujące w stosunku do dziko występujących ptaków. Zakazy te dotyczą:

- umyślnego zabijania,
- umyślnego okaleczania lub chwytania,
- umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych,
- transportu,
- chowu,
- zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków,
- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,
- niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień,
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków,
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków,
- umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca,

- umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Niewłaściwie prowadzone prace budowlane w obrębie obiektów budowlanych wykonywane bez uwzględnienia potrzeb biologicznych zwierząt je zasiedlających mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie przyrody, a także istotnie przyczyniać się do zmniejszenia populacji gatunków chronionych, takich jak jerzyk *Apus apus*, pustułka *Falco tinnunculuc*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*.

W przypadku gdy planowane czynności wiążą się z naruszeniem zakazów określonych w art. 52 ustawy o ochronie przyrody, przed ich wykonaniem należy uzyskać stosowne zezwolenie wydawane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu.

W celu zminimalizowania negatywnego wpływu prowadzonych prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków można wprowadzić kilka rozwiązań ograniczających negatywne skutki lub kompensację przyrodniczą tj.:

- terminy prac dostosowane do okresów lęgowych, rozrodczych i hibernacji zwierząt lub stosowanie rozwiązań uzgodnionych z właściwymi organami ochrony środowiska, w przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy,
- stworzenie siedlisk zastępczych (np. budki lęgowe, skrzynki dla nietoperzy) wskutek zalepienia szczelin w elewacji budynku lub zamontowaniu kratki na otworach wentylacyjnych stropodachu.

9. Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” zakłada, iż w ramach jego realizacji będą brały udział jednostki i instytucje trzech poziomów:

- 1) centralnego - Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator Programu;
- 2) wojewódzkiego - wojewoda, samorząd województwa;
- 3) lokalnego - samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” do obowiązków samorządów powiatowych w celu realizacji zadania polegającego na usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest należy:

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Do zadań samorządu gminnego należą:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka

województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl;

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

10. Koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego

Usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się przy udziale zarówno środków własnych właścicieli nieruchomości, środków z budżetu państwa, środków własnych jednostek samorządowych, jak i dotacji oraz pożyczek z funduszy ochrony środowiska bądź innych źródeł dostępnych dla samorządów (np. środki unijne, kredyty i pożyczki komercyjne). Właściciel lub użytkownik nieruchomości, obiektu, instalacji przemysłowej zawierającej azbest samodzielnie podejmuje decyzję o sposobie sfinansowania przedsięwzięcia polegającego na usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Jak wspomniano w rozdziale 7 niniejszego Programu, Gminy uchwalają regulaminy dotyczące likwidacji wyrobów zawierających azbest. Wśród Gmin powiatu leszczyńskiego 4 z nich (Gmina Lipno, Rydzyna, Święciechowa i Włoszakowice) posiadają możliwość dofinansowania tego zadania w zakresie: demontażu wyrobów zawierających azbest, załadunku, transportu, złożenia na składowisku odpadów niebezpiecznych albo przekazanie do uprawnionego podmiotu zajmującego się unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest. Dwie Gminy (Krzemieniewo i Osieczna) nie dofinansowują demontażu wyrobów azbestowych, z kolei Gmina Wijewo do tej pory nie wprowadziła swojej formy pomocy w tym zakresie.

Koszt jednostkowy [Mg] usunięcia azbestu, w zależności od wybranego wariantu, jest różny w każdym roku i w każdej gminie, w zależności od rozstrzygnięcia przetargu i wyłonienia wykonawcy z najkorzystniejszą ofertą cenową oraz spełniającego pozostałe wymogi. Według danych Urzędów Miast i Gmin wynika, że średnia cena brutto usługi wykonanej w latach w 2025 obejmująca: demontaż, zapakowanie, transport i przekazanie do unieszkodliwienia zdeponowanych wyrobów zawierających azbest, odebranych od ich posiadaczy wynosiła 913,00 zł / 1 Mg, natomiast ta sama usługa bez demontażu wyrobów azbestowych kosztowała średnio 673,00 zł / 1 Mg. W celu obliczenia ogólnego kosztu usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego przyjęto uśrednioną cenę wykonania usługi – **830,00 zł / 1 Mg**.

W obliczeniach uwzględniono jedynie płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe płaskie, które stanowią zdecydowaną większość wyrobów azbestowych na terenie powiatu. W poniższej tabeli obliczono szacunkowy ogólny koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu powiatu

leszczyńskiego. Należy pamiętać, że koszty usługi mogą ulegać zmianie w zależności od inflacji, rodzaju i jakości wyrobów oraz odległości do najbliższego składowiska odpadów.

Tabela 13 Szacunkowy koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych na terenie powiatu leszczyńskiego

	Własność [Mg]		
	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem
Razem płyty azbestowo-cementowe pozostałe do unieszkodliwienia	10 634,650	2 801,056	13 435,706
Koszt jednostkowy usunięcia płyt azbestowo-cementowych	830,00 zł / 1 Mg		
Szacunkowy koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest	8 826 759,50 zł	2 324 876,48 zł	11 151 635,98 zł

Źródło: Opracowanie własne (według stanu na dzień 13.03.2026 r.).

Pozostałe występujące na terenie powiatu leszczyńskiego wyroby zawierające azbest tj. rury i złącza występują w mniejszych ilościach. Natomiast w przypadku rur i złączy azbestowo-cementowych wg WHO nie ma konieczności natychmiastowej eliminacji tych wyrobów, ponieważ ekspozycja na włókna azbestowe poprzez układ pokarmowy nie ma negatywnego wpływu na zdrowie. Instalacje wykonane z tych wyrobów mogą być eksploatowane do czasu ich technicznego zużycia.

Podsumowując, ogólny szacunkowy koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu powiatu leszczyńskiego wynosi **11 151 635,98 zł**. Na ten koszt składa się: demontaż, pakowanie, załadunek, transport i unieszkodliwienie wyrobów na składowisku. Należy pamiętać, że koszt związany z kupnem i założeniem nowego pokrycia dachowego, który ponosi wykorzystujący wyroby azbestowe, nie może być obecnie realizowany w ramach wsparcia finansowego z funduszy ochrony środowiska, dlatego należy dążyć do tego, aby udział środków właścicieli w ogólnych kosztach usuwania azbestu był jak najmniejszy i był pokrywany przez jednostki samorządu terytorialnego i ze środków funduszy ochrony środowiska.

11. Harmonogram realizacji Programu

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” proces usuwania tych wyrobów powinien być zakończony do końca 2032 roku. Jest to zadanie długotrwałe, wymagające użycia dużych nakładów finansowych oraz współpracy pomiędzy poszczególnymi szczeblami administracji rządowej i samorządowej.

Zgodnie z Bazą Azbestowa (według stanu na dzień 06.02.2026 r.) ilość wyrobów azbestowych (dotyczy pokryć dachowych) pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru powiatu leszczyńskiego wynosi 13 435,706 Mg, w tym we własności osób fizycznych znajduje się 10 634,650 Mg, a u osób prawnych 2 801,056 Mg. Aby dotrzymać zakładany termin całkowitego wyeliminowania azbestu do końca 2032 roku, średnie tempo usuwania wszystkich wyrobów zawierających azbest w latach 2026-2032 powinno wynosić 1 920 Mg/rok, natomiast u osób fizycznych – 1 520 Mg/rok. Biorąc pod uwagę wyliczenia kosztu usunięcia wyrobów zawierających azbest, które zostały przedstawione w rozdziale 10, szacunkowe roczne koszty będą wynosić 1 593 090,00 zł/rok.

Poniżej przedstawiono szczegółowy harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032”.

Tabela 14 Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032”

Lp.	Zadania	Jednostka realizująca	Termin realizacji	Szacunkowy koszt [zł]	Źródła finansowania
1.	Opracowanie i uchwalenie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032”	Powiat	2026	9 100,00	Budżet Powiatu
2.	Aktualizacja gminnych programów usuwania azbestu	Gminy	2026-2030	Wydatki bieżące	Budżety Gmin
3.	Usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego	Właściciele obiektów, urzędzeń i instalacji	2026-2032	W zależności od możliwości i zainteresowania mieszkańców	Środki własne, dofinansowanie
4.	Bieżąca aktualizacja Bazy Azbestowej odnośnie obiektów zawierających azbest oraz o ilości i miejscach zlikwidowanych odpadów azbestowych	Gminy	2026-2032	Wydatki bieżące	Budżety Gmin
5.	Pozyskiwanie funduszy na usuwanie azbestu ze źródeł zewnętrznych	Powiat Leszczyński	Do 2032	W zależności od potrzeb	Budżet Powiatu, WFOŚiGW
		Gmina Krzemieniewo	2026-2032	300 000,00	Budżet Gminy, WFOŚiGW
		Gmina Lipno	2026	b.d.	WFOŚiGW
		Gmina Osieczna	2026	W zależności od zgłoszeń	WFOŚiGW
		Gmina Rydzyna	2026	40 000,00	Budżet Gminy
		Gmina Świąciechowa	2026-2032	W zależności od zgłoszeń	WFOŚiGW
		Gmina Wijewo	2026-2032	750 000,00	WFOŚiGW
		Gmina Włoszakowice	2026	50 000,00	Budżet Gminy
6.	Zbieranie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest pochodzących z gospodarstw rolnych	Gmina Osieczna	2026	95 094,00	WFOŚiGW, Budżet Gminy
7.	Likwidacja dzikich wysypisk odpadów azbestowych	Gminy	2026-2032	W zależności od potrzeb	Budżety Gmin
8.	Coroczne monitorowanie procesu usuwania azbestu na podstawie przedstawionego sprawozdania	Powiat, Gminy	2026-2032	Wydatki bieżące	Budżet Powiatu, Budżety Gmin
9.	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z azbestem: • Ulotki informacyjne o szkodliwości azbestu oraz o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, • Informowanie o możliwości pozyskania wsparcia finansowego na usuwanie azbestu, poprzez Internet, lokalną prasę, tablice ogłoszeń.	Powiat, Gminy	2026-2032	Wydatki bieżące	Budżet Powiatu, Budżety Gmin, Budżet Państwa, WFOŚiGW

Źródło: Opracowanie własne

12. Możliwości finansowania usuwania wyrobów azbestowych

Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest są wysokie, ponieważ wymagają one wprowadzenia specjalnych procedur w celu zachowania ostrożności i bezpieczeństwa przy demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu. Dlatego jednym z głównych założeń Programu jest pozyskiwanie środków finansowych na działania zmierzające do oczyszczenia powiatu z wyrobów zawierających azbest, tak aby mieszkańcy nie byli obciążeni tym kosztem. Stąd koniecznym jest udzielanie jak największego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest.

Do podstawowych źródeł finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu leszczyńskiego zalicza się:

- Środki z budżetów gmin Powiatu Leszczyńskiego,
- Środki z budżetu Powiatu Leszczyńskiego,
- Środki własne właścicieli nieruchomości, urządzeń i instalacji zawierających azbest,
- Środki ze źródeł zewnętrznych.

Poniżej przedstawiono kilka możliwości uzyskania pomocy finansowej ze źródeł zewnętrznych, takich jak:

Środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministerstwa Rozwoju i Technologii

Co roku Ministerstwo Rozwoju i Technologii udziela wsparcia finansowego na realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Konkurs Azbest jest skierowany do jednostek samorządu terytorialnego. Zakres konkursu obejmuje:

1. wykonanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz z obrysami obiektów i wprowadzeniem tych danych do Bazy Azbestowej, albo
2. aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz z obrysami obiektów i wprowadzeniem tych danych do Bazy Azbestowej.

Warunkiem uzyskania dofinansowania jest udział własny jednostek samorządu terytorialnego w wysokości 20% wartości danego zadania.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) uruchomił program priorytetowy pn. "Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest Część 2) Przedsięwzięcia w zakresie zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest realizowane w gospodarstwach rolnych".

Nabór wniosków na przedsięwzięcia związane z usuwaniem azbestu jest skierowany do: jednostek samorządu terytorialnego – gminy i powiaty oraz związków międzygminnych.

Program jest kontynuowany w 2026 r. Wsparcie finansowe obejmuje przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, na zasadach ogłaszanych w regulaminach przed naborem wniosków.

Bank Ochrony Środowiska

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Bank udziela kredytów i pożyczek na inwestycje ekologiczne. W ofercie można znaleźć m.in. „Pożyczka Zielona” na sfinansowanie prac związanych z utylizacją materiałów budowlanych zawierających azbest (demontaż, wywóz, unieszkodliwienie odpadów, nowe pokrycie dachowe).

Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027

Komisja Europejska w grudniu 2022 roku zatwierdziła program „Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027”, w którym uwzględniono cel szczegółowy w ramach którego będzie możliwość otrzymania dotacji na usuwanie azbestu.

Priorytet FEWP.02 Fundusze europejskie dla zielonej Wielkopolski.

Działanie FEWP.02.10 Ochrona i zachowanie przyrody wraz z rozwojem zielonej infrastruktury oraz ograniczeniem zanieczyszczeń.

Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Zakres interwencji będzie obejmować m.in. usuwanie azbestu z budynków publicznych i prywatnych.

W ramach redukcji wszelkich form zanieczyszczeń na rzecz środowiska wolnego od toksyn, zakresem interwencji objęte zostanie oczyszczanie terenu z odpadów zawierających azbest. Kwalifikowalne będą wydatki w zakresie ich usuwania z budynków publicznych lub prywatnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Dla zapewnienia kompleksowości projektu, możliwe będzie uwzględnienie w ramach projektu wydatków odtworzeniowych, związanych ze zwiększeniem efektywności energetycznej budynku, przy czym nie mogą one stanowić więcej niż 30% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) realizowała w latach 2022–2024 nabory wniosków na dofinansowanie wymiany dachów w budynkach przeznaczonych do produkcji rolniczej. Dotacje dotyczyły demontażu pokryć zawierających azbest i były finansowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy (KPO). W ramach tego programu rolnicy mogli uzyskać do 20 000 zł dotacji. Dofinansowanie wynosiło 40 zł/m², przy maksymalnej powierzchni dachu objętej wsparciem 500 m². Istniała możliwość zaliczki w wysokości 50% wartości wsparcia. W 2026 r. ARiMR w 2026 r. nie prowadzi nowych naborów, a dofinansowanie jest dostępne tylko dla beneficjentów, którzy podpisali umowy przed końcem 2024 roku. Jedynie wydłużono termin realizacji przedsięwzięcia do 31 marca 2026. nie prowadzi nowych naborów, a dofinansowanie jest dostępne tylko dla beneficjentów, którzy podpisali umowy przed końcem 2024 roku. Jedynie wydłużono termin realizacji przedsięwzięcia do 31 marca 2026. Nie wiadomo jeszcze, czy program będzie kontynuowany w przyszłości.

Program „Czyste Powietrze”

Program Czyste Powietrze nie obejmuje dofinansowania na wymianę samego pokrycia dachowego, ale można w jego ramach uzyskać wsparcie na:

- zakup materiałów termoizolacyjnych.
- montaż ocieplenia dachu.
- wykończenie ocieplonej przegrody (np. zabudowa z płyt gipsowo-kartonowych).

Aby skorzystać z programu najlepiej skonsultować się z doradcą w gminnym punkcie Czystego Powietrza i sprawdzić, czy konkretna inwestycja kwalifikuje się do skorzystania z dofinansowania.

13. Monitoring realizacji Programu

Istotnym elementem zarządzania „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2026-2032” jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, poprzez bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących ilości, rodzaju i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest.

Przyjęte wskaźniki są proste do wyliczenia na podstawie dostępnych danych. Dzięki temu Powiat będzie w stanie monitorować stopień wykonania Programu zgodnie z założonym harmonogramem. Do oceny efektywności działań przyjęto wskaźniki w poniższej tabeli.

Tabela 15 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka
1.	Ilość zinwentaryzowanych (pozostałych do unieszkodliwienia) wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów azbestowych w danym roku sprawozdawczym	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych (pozostałych do unieszkodliwienia) w danym roku sprawozdawczym	%
4.	Nakłady finansowe poniesione na usuwanie wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	zł/rok
5.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku sprawozdawczym	%
6.	Liczba złożonych przez mieszkańców Powiatu wniosków o dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	szt./rok
7.	Liczba inicjatyw, działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie problematyki azbestowej w danym roku sprawozdawczym	szt./rok

Źródło: opracowanie własne.

14. Podsumowanie

Azbest to substancja o udowodnionym działaniu rakotwórczym, powodująca też pylicę azbestową oraz inne choroby płuc. Miał szerokie zastosowanie ze względu na swoje niezwykle właściwości. Był wykorzystywany głównie do produkcji płyt dachowych, rur, elementów elewacji i innych. Produkcja wyrobów azbestowych została zakazana w Polsce ustawą z 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

W 2002 r. Rada Ministrów przyjęła krajowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Następnie opracowano i przyjęto „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032”, który jest kontynuacją i aktualizacją Programu z 2002 roku. Program zakłada usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku.

W celu realizacji założeń krajowego programu usuwania azbestu opracowano niniejszy dokument, który jest pierwszy tego rodzaju dokumentem dla Powiatu.

Zgodnie z Bazą Azbestową (według stanu na dzień 06.02.2026 r.) ilość wyrobów azbestowych pozostających do unieszkodliwienia na terenie powiatu leszczyńskiego wynosi **13 978,905 Mg**, w tym 10 634,65 Mg stanowi własność osób fizycznych oraz 3 344,256 Mg stanowi własność osób prawnych. Wśród wyrobów azbestowych dominują płyty azbestowo-cementowe płaskie i faliste, które stanowią 91,86% wszystkich występujących na terenie powiatu wyrobów. W przypadku rodzaju zabudowy, wyroby azbestowe dominują w budynkach gospodarczych, gdzie do usunięcia pozostało 11 415,74 Mg azbestu, czyli 81,7% wszystkich wyrobów azbestowych.

W celu oszacowania kosztów unieszkodliwienia wszystkich występujących na terenie powiatu leszczyńskiego płyt azbestowo-cementowych przyjęto stawkę wynoszącą **830,00 zł / Mg**. Koszt usługi uwzględnia uśrednioną stawkę demontażu, pakowania, załadunku, transportu i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych na składowisku. W związku z tym łączny szacunkowy koszt usunięcia i

unieszkodliwienia wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego wynosi **11 151 635,98 zł**, natomiast koszt usunięcia wyrobów azbestowych od osób fizycznych wynosi **8 826 759,50 zł**.

Aby dotrzymać zakładany termin całkowitego wyeliminowania azbestu do końca 2032 roku, średnie tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2026-2032 na terenie powiatu powinno wynosić 1 919 Mg/rok, natomiast u osób fizycznych – 1 519 Mg/rok. Biorąc pod uwagę wyliczenia kosztu usunięcia wyrobów zawierających azbest, szacunkowe roczne koszty będą wynosić 1 593 090,85 zł/rok.

Przy obecnym tempie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu leszczyńskiego (tj. 234,3 Mg/rok – średnia z lat 2018-2025) zrealizowanie tego zadania do końca 2032 roku będzie niemożliwe. Problemy z usuwaniem azbestu wynikają przede wszystkim z nieskutecznych rozwiązań prawnych. Nie wszystkie Gminy korzystały z dofinansowania zewnętrznego pochodzącego z WFOŚiGW w Poznaniu. Takie rozwiązanie zastosowały jedynie dwie Gminy – Krzemieniewo i Święciechowa. Dofinansowanie ze środków własnych obejmujące demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwienie wyrobów azbestowych, udzieliły cztery Gminy: Lipno, Rydzyna, Święciechowa i Włoszakowice. Dwie gminy (Krzemieniewo i Osieczna) przyznają dofinansowanie bez pokrycia kosztów demontażu wyrobów azbestowych. Gmina Wijewo do tej pory nie udzielała pomocy finansowej swoim mieszkańcom ani z budżetu gminy ani ze środków zewnętrznych.

W przypadku rolników istnieje możliwość uzyskania wsparcia finansowego na wymianę pokrycia dachowego ale tylko na budynkach służących do produkcji rolniczej. Wsparcie finansowe nie dotyczy natomiast zakupu i montażu wyrobów bezazbestowych dla pozostałych osób fizycznych, którego koszt często przewyższa możliwości finansowe mieszkańców. Mieszkańcy mimo, że są świadomi szkodliwości azbestu często nie decydują się na jego usunięcie, ponieważ nie mają na to odpowiednich środków finansowych.

Dlatego na szczeblu krajowym należałoby wprowadzić zmiany w prawie, umożliwiające właścicielom nieruchomości otrzymanie dofinansowania na wyroby bezazbestowe. Ważne jest również edukowanie mieszkańców powiatu w zakresie szkodliwości azbestu na zdrowie oraz możliwości skorzystania z finansowania usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Działania te wpłyną na przyspieszenie tempa usuwania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 1

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/ obiektu/ urządzenie budowlanego /instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy¹⁾: .....

Numer działki ewidencyjnej²⁾: .....

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾: .....

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾: .....

Ilość wyrobów⁴⁾: .....

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾: .....

Grupa / nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem(np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np.: zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np.: domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np.: strychy, piwnice, komórki)	5	

25	Nie użytkowane (np.: opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
		SUMA PUNKTÓW OCENY	
		STOPIEŃ PILNOŚCI	

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów
wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel / Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- 1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- 2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- 4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- 5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Załącznik nr 2

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
.....
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
.....
3. Rodzaj zabudowy³⁾: .....
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾: .....
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾: .....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾: .....
- .....
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾: .....
8. Stopień pilności⁷⁾: .....
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów:⁸⁾
  - a) nazwa i numer dokumentu: .....
  - b) data ostatniej aktualizacji: .....
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów: .....
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
.....

.....
(podpis)

Data .....

- 1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
  - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- 7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).

- ⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.